

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Факультет математики і інформатики
Кафедра прикладної математики

Кваліфікаційна робота

бакалавра

на тему **«Застосування мереж
Колмогорова-Арнольда до задач
комп'ютерного зору»**

Виконав: студент групи МП41,
спеціальність
113 – Прикладна математика,
освітньо-професійна програма
«Прикладна математика»
Захаров Д.О.

Науковий Керівник: доктор фіз.-мат. наук,
професор,
професор кафедри
прикладної математики
Ігнатович С.Ю.

Рецензент: кандидат технічних наук, до-
цент, доцент кафедри штучного
інтелекту
Харківського національного уні-
верситету радіоелектроніки
Волощук О.Б.

Анотації

Захаров Дмитро Олегович. Застосування мереж Колмогорова-Арнольда до задач комп'ютерного зору. Нещодавні дослідження показали, що окрім класичної парадигми побудови нейронних мереж за допомогою мультишарових перцептронів (MLP), існує інша перспективна парадигма, що базується на теоремі Колмогорова-Арнольда. Проте, більшість сучасних досліджень над Kolmogorov Arnold Networks (KAN) зосереджені на плоских нейронних мережах і досліджують їх застосування до вельми теоретичних задач. В цій роботі ми спробуємо розширити цю ідею на конволюційні нейронні мережі (CNN) та продемонструвати, що KAN можуть бути використані для розв'язання задач комп'ютерного зору. Для цього, ми спочатку фундаментально опишемо та продемонструємо принципову різницю парадигми KAN від класичних MLP, опишемо конструкцію конволюційного шару KAN, обговоримо теоретичну перевагу такої конструкції, а в кінці проведемо експеримент над відомим набором даних MNIST. Отримана точність у 87.8% показує перспективність використання KAN для задач комп'ютерного зору.

Ключові слова: нейронні мережі, теорема Колмогорова-Арнольда, комп'ютерний зір.

Dmytro Zakharov. Applications of Kolmogorov-Arnold Convolutional Neural Networks to Computer Vision problems. Recent studies have shown that in addition to the classical paradigm of building neural networks using multilayer perceptrons (MLPs), there is another promising paradigm based on the Kolmogorov-Arnold theorem. However, most of the

current research on Kolmogorov Arnold Networks (KANs) focuses on flat neural networks and explores their application to highly theoretical problems. In this work, we try to extend this idea to convolutional neural networks (CNNs) and demonstrate that KANs can be used to solve computer vision problems. To achieve this, we first fundamentally describe and demonstrate the principal differences between the KAN and classical MLP paradigms, describe the design of the KAN convolutional layer, discuss the theoretical advantage of such a design, and finally conduct an experiment on the well-known MNIST dataset. The obtained accuracy of 87.8% shows the potential of using KAN for computer vision tasks.

Keywords: neural networks, Kolmogorov-Arnold theorem, computer vision.

Зміст

Анотації	2
Вступ	6
1. Задачі машинного навчання	8
1.1. Що таке модель?	8
1.2. Параметризація моделей	10
1.3. Основні задачі машинного навчання	13
2. Теорія Апроксимації	15
2.1. Апроксимація сігмоїдальними функціями: Теорема Цибенко	15
2.1.1. Постановка задачі	15
2.1.2. Узгодження з сучасною термінологією	17
2.1.3. Теореми Цибенко	18
2.1.4. Практичний Приклад	20
2.1.5. Подальший розвиток архітектури Цибенко	22
2.2. Теорема Колмогорова-Арнольда	27
2.2.1. Історія та Мотивація	27
2.2.2. Мережі Колмогорова-Арнольда	29
2.2.3. Порівняння з MLP архітектурою	33
3. KAN у контексті комп'ютерного зору	35
3.1. Класичні конволюційні нейронні мережі	35
3.2. Згортки у нейронних мережах	38
3.3. Згортки Колмогорова-Арнольда	40

	5
3.3.1. Мотивація конволюцій Колмогорова-Арнольда	41
3.4. <i>B</i> -сплайни	42
4. Експеримент	46
4.1. Набір даних MNIST	46
4.2. Архітектура нейронної мережі та результати	46
Висновки	49
А. Програмний код для тренування мережі Цибенко	54
Б. Програмний код модуля <i>B</i>-сплайнів	62
В. Програмний код конволюційного шару Колмогорова-Арнольда	66

Вступ

Без всяких сумнівів, нейронні мережі є одними з найбільш популярних інструментів машинного навчання для пошуку складних залежностей. Вони використовуються в безлічі різних областей, таких як комп’ютерний зір [Wan+24], обробка природних мов [Qin+24] та біометричних даних [Min+23], розробка рекомендаційних систем [Li+24], генерації зображень [ITD23] тощо. Наші нещодавні дослідження [ZKF24; Kuz+24; KZF24] додатково підтвердили високу ефективність нейронних мереж у задачах кібербезпеки та систем захисту біометричних даних. Що уж там, мабуть кожна людина чула або використовувала новітні розробки OpenAI — архітектуру *GPT-3* (Generative Pre-trained Transformer) [Bro20] або *Open AI o1*, що вже навіть здатна розв’язувати задачі з міжнародної олімпіади з математики або аналізувати складні наукові тексти.

Проте, незважаючи на таку кількість різноманітних досліджень, більшість з них зводиться до доволі типічного алгоритму (звичайно, з варіаціями в залежності від конкретної задачі):

1. Визначення типу задачі (класифікація, регресія, сегментація, тощо).
2. Підбір набору даних (далі, скорочено — датасет).
3. Вибір архітектури моделі, функції втрати та метрик якості.
4. Тренування та корегування параметрів моделі для максимізації метрики якості.
5. Аналіз результатів.

Проте, протягом цього процесу, ми зазвичай пропускаємо одне доволі фундаментальне питання: а чому, взагалі кажучи, обрані архітектури ней-

ронних мереж здатні вирішувати такі задачі? Звичайно, що для практичних задач це питання часто не принципове: якщо воно працює і працює добре, то цього більш, ніж достатньо¹.

Саме тому ми присвятили цю роботу опису фундаменту нейронних мереж та, в певній мірі, формалізації процесу навчання: що саме розв'язують нейронні мережі, чому вони (теоретично) здатні апроксимувати важливі для нас залежності і як на практиці реалізувати процес підбору параметрів моделі.

¹Тим не менш, в сучасних роботах іноді трапляється спроба пояснити, чому описана методологія може теоретично дати, скажімо, мінімум для певної метрики, як це було зроблено в оригінальному описі генеративних адверсальних мереж (Generative Adversarial Networks) [Goo+14]

Розділ 1

Задачі машинного навчання

1.1. Що таке модель?

Насправді, чітко поставити задачу сучасної теорії машинного навчання одним визначенням дуже складно. Це пов'язано з тим, що підхід до розв'язку задачі дуже залежить від того, що ми очікуємо від так званої *моделі машинного навчання*. Що ж ми розуміємо під терміном “модель”?

Найчастіше, на вхід подається певний набір даних $\mathcal{D}$. Це можуть бути картинки разом з маркуванням, що зображено. Можуть бути текстові данні, чисельні данні, аудіо- або відео-записи, результати вимірювань на сенсорних пристроях, тощо. Маючи цей набір даних, ми часто хочемо зрозуміти певні закономірності в цих даних. Функцію, що приймає вхідні дані з інформацією про об'єкт і повертає вихідні дані, які містять певну закономірність, називають **моделлю**. Цю закономірність, що подається на вихід, часто називають *передбаченням*. Далі наведемо кілька нетривіальних прикладів з задач машинного навчання.

Приклад 1.1 (Класифікація цифр). Будь-яке сіро-біле зображення $\mathbf{X}$ розміру $W \times H$ пікселів можна розглядати як матрицю $\mathbf{X} \in \mathbb{R}^{W \times H}$, де кожен елемент матриці $X_{i,j}$ — це значення яскравості відповідного пікселя на позиції (i, j) (наприклад, значення 0 може позначати чорний колір, 1 — білий, а значення проміж — степінь сірості)¹.

¹Іноді таку множину явно записують як $[0, 1]^{W \times H}$, щоб підкреслити, що значення нормалізовані на відрізок $[0, 1]$. Тим не менш, використовуємо позначення $\mathbb{R}^{W \times H}$, оскільки оптимальна нормалізація даних залежить від обраної методології

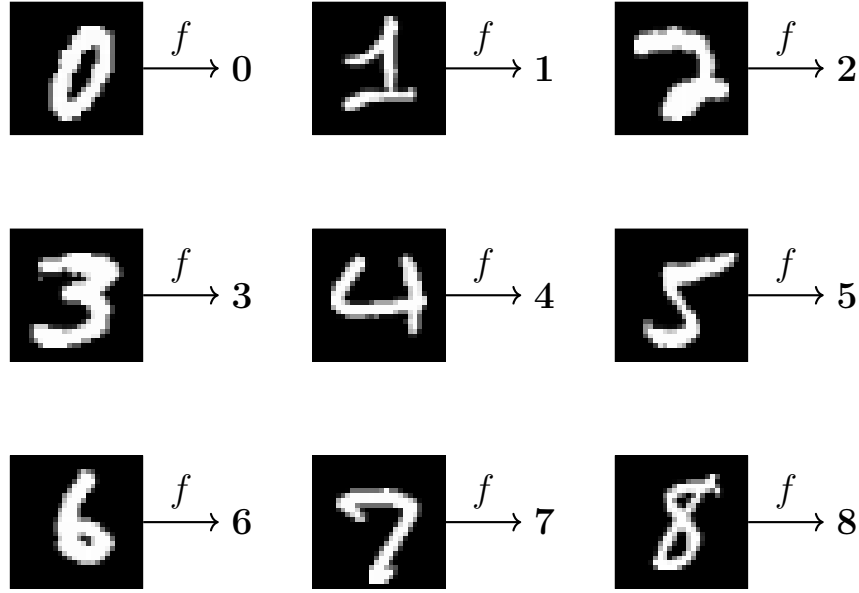

Рис. 1.1: Приклад класифікації цифр. Маючи зображення $X \in \mathbb{R}^{W \times H}$, наша функція дає дискретне передбачення $f(X) \in \{0, \dots, 9\}$ — цифра, яка зображена на зображенні X .

Нехай нам наданий набір $\mathcal{D} = \{(\mathbf{X}_n, y_n)\}_{1 \leq n \leq N}$ — пари “зображення-цифра”, де $y_n \in \{0, \dots, 9\}$. Наша ціль — побудувати так звану *класифікаційну модель* $f : \mathbb{R}^{W \times H} \rightarrow \{0, \dots, 9\}$, яка буде приймати на вхід зображення $\mathbf{X}$ та видавати цифру $f(\mathbf{X})$, що зображена. Приклад зображено на Рисунку 1.1 на базі набору даних MNIST [Den12].

Приклад 1.2 (Розпізнавання дрону). Нехай наша задача: це розпізнати розташування дронів на кадрі відео. Нехай в нас кольорове зображення розміру $W \times H$. Тоді зображення $\mathbf{X}$ береться з множини $\mathbb{R}^{W \times H \times 3}$, де замість яскравості пікселя маємо тривимірний вектор $(r, g, b) \in \mathbb{R}^3$ — колір пікселя (інтенсивність червоного, зеленого та синього каналів, відповідно).

Поділимо наше зображення на сітку розміру $n_W \times n_H$. Тоді в якості моделі можна взяти функцію $f : \mathbb{R}^{W \times H \times 3} \rightarrow \mathbb{R}^{n_W \times n_H}$, що видає матрицю $\{p(S_{i,j}|\mathbf{X})\}_{1 \leq i \leq n_W, 1 \leq j \leq n_H}$, де $S_{i,j}$ — подія “в клітинці (i, j) сітки знаходиться дрон”. Ця модель візуально проілюстрована на Рис. 1.2. Відмітимо, що ідея описаної конструкції частково використовується в архітектурі YOLO (You Look Only Once) [Red+16] — одній з найпопулярніших архітектур для роз-

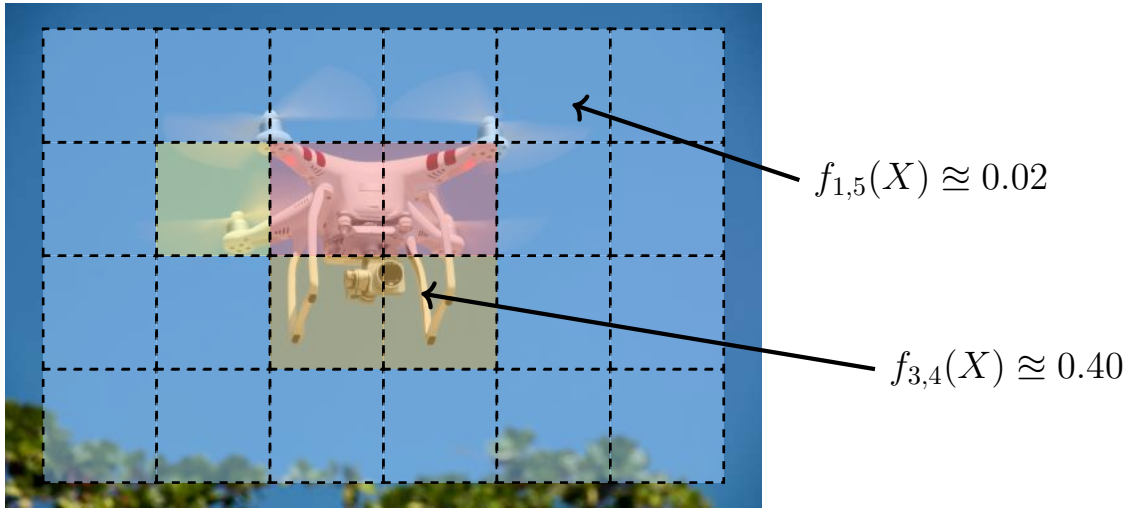

Рис. 1.2: Приклад розпізнавання дронів. Маючи зображення $\mathbf{X} \in \mathbb{R}^{W \times H \times 3}$, наша функція дає ймовірність того, що на кожному сегменті зображення знаходиться дрон. Чим тепліше кольори, тим вища ймовірність.

пізнавання об'єктів на зображеннях.

Зауваження 1.3. Зверніть увагу, що в обох прикладах вище модель f видає дискретне або неперервне передбачення. Це може бути класифікація, регресія, сегментація, тощо. Це залежить від задачі, що ми розв'язуємо.

1.2. Параметризація моделей

Проте, як саме ми будуємо моделі? Іншими словами, як обрати функцію f ? Зазвичай, ми маємо задати певне сімейство функцій $\mathcal{F}$, поміж яких ми шукаємо “найкращу”² функцію. Наприклад, це може бути сімейство лінійних/квадратичних функцій або функцій вигляду $f(x) = (\theta_1 x^2, \theta_2 x)$. Звичайно, оскільки алгоритм пошуку f має бути заданий програмно, то ми не можемо покласти в якості $\mathcal{F}$, скажімо, просто $L^2(\mathbb{R})$, бо тоді не зрозуміло, як саме задати алгоритм пошуку f . Саме тому, для практичних застосувань, ми *параметризуємо* функції набором параметрів $\theta \in \Theta \subset \mathbb{R}^m$. Таким чином, наша модель має вигляд $f(\mathbf{x}|\theta)$, де параметри θ можна змінювати,

²Що таке “найкраща” функція, ми обговоримо пізніше.

щоб зробити модель точною.

Приклад 1.4 (Лінійна Регресія). Одна з класичних та найбільш відомих моделей — це лінійна регресія. Нехай маємо набір даних $\mathcal{D} = \{(\mathbf{x}_n, y_n)\}_{1 \leq n \leq N} \subset \mathbb{R}^m \times \mathbb{R}$ і ми вважаємо, що залежність між $\mathbf{x}_n$ та y_n лінійна. Іншими словами, ми введемо модель $f(\mathbf{x}|\boldsymbol{\theta}) = \mathbf{w}^\top \mathbf{x} + \beta$, де $\boldsymbol{\theta} = (\mathbf{w}, \beta) \in \mathbb{R}^{m+1}$ — вектор параметрів.

В цілому, саме так дуже часто вводиться модель лінійної регресії. Проте, часто в літературі можна зустріти у якості моделі *розподіл* величини y :

$$p(y|\mathbf{x}, \boldsymbol{\theta}) = \mathcal{N}(y|\mathbf{w}^\top \mathbf{x} + \beta, \sigma^2), \quad (1.1)$$

де $\boldsymbol{\theta} = (\mathbf{w}, \beta, \sigma^2)$ — вектор параметрів, а $\mathcal{N}(y|\mu, \sigma^2)$ — щільність нормального розподілу. Така альтернатива дозволяє ввести більш гнучку модель, яка може давати степінь впевненості у своїх передбаченнях.

Зауваження 1.5. Приклад вище легко узагальнити для випадку, коли вихід $\mathbf{y} \in \mathbb{R}^r$ — вектор. В такому випадку, моделлю є передбачення наступного розподілу:

$$p(\mathbf{y}|\mathbf{x}, \boldsymbol{\theta}) = \prod_{i=1}^r \mathcal{N}(y_i|\mathbf{w}_i^\top \mathbf{x} + \beta_i, \sigma_i^2), \quad \mathbf{w}_i \in \mathbb{R}^m, \beta_i, \sigma_i \in \mathbb{R} \quad (1.2)$$

Отже, нехай ми вибрали параметризацію моделі. Як тепер обрати найкращі параметри? Тут, наскільки б це не звучало банально, але знову все залежить від того, що ми очікуємо від моделі:

- Якщо наша модель має апроксимувати певну функцію $\varphi(\mathbf{x})$ на обмеженій множині $\mathcal{X} \subset \mathbb{R}^r$, то ми можливо хочемо мінімізувати $L^2(\mathcal{X}, \mu)$ норму різниці:

$$\hat{\boldsymbol{\theta}} = \arg \min_{\boldsymbol{\theta} \in \Theta} \int_{\mathcal{X}} d\mu(\mathbf{x}) \|f(\mathbf{x}|\boldsymbol{\theta}) - \varphi(\mathbf{x})\|_2^2$$

- Можливо, ми хочемо максимізувати функцію правдоподібності:

$$\hat{\boldsymbol{\theta}} = \arg \max_{\boldsymbol{\theta} \in \Theta} \prod_{n=1}^N p(y_n | \mathbf{x}_n, \boldsymbol{\theta})$$

- Якщо модель видає ймовірністний розподіл над простором $\Omega \subset \mathbb{R}^r$, то можливо ми хочемо мінімізувати відстань Кульбака-Лейблера до заданого розподілу $\pi(\mathbf{x})$:

$$\hat{\boldsymbol{\theta}} = \arg \min_{\boldsymbol{\theta} \in \Theta} D_{\text{KL}}(f(\mathbf{x}|\boldsymbol{\theta}) || \pi(\mathbf{x})) = \arg \min_{\boldsymbol{\theta} \in \Theta} \int_{\Omega} f(\mathbf{x}|\boldsymbol{\theta}) \log \frac{f(\mathbf{x}|\boldsymbol{\theta})}{\pi(\mathbf{x})} d\mathbf{x}$$

Приклад 1.6 (Розв’язок лінійної регресії). Наприклад, нехай ми вирішимо задачу лінійної регресії для набору даних $\mathcal{D} = \{(\mathbf{x}_n, y_n)\}_{1 \leq n \leq N}$. Нехай ми хочемо мінімізувати функцію правдоподібності:

$$\hat{\boldsymbol{\theta}} = \arg \max_{\boldsymbol{\theta} \in \Theta} \prod_{n=1}^N p(y_n | \mathbf{x}_n, \boldsymbol{\theta}) = \arg \max_{(\mathbf{w}, \beta, \sigma^2)} \prod_{n=1}^N \mathcal{N}(y_n | \mathbf{w}^\top \mathbf{x}_n + \beta, \sigma^2) \quad (1.3)$$

Можна довести, що якщо позначити $\mathbf{X} = [\mathbf{x}_1, \dots, \mathbf{x}_N] \in \mathbb{R}^{m \times N}$ — матриця даних, а $\mathbf{y} = [y_1, \dots, y_N] \in \mathbb{R}^N$ — вектор маркерів, то розв’язок має вигляд:

$$\hat{\boldsymbol{\theta}} = (\mathbf{X}\mathbf{X}^\top)^{-1} \mathbf{X}\mathbf{y} \quad (1.4)$$

Проте, яку б ми теорію не використовували і які б параметризації моделей не використовували, в кінці кінців, перед нами постає наступна задача оптимізації, що розв’язується чисельно:

$$\hat{\boldsymbol{\theta}} = \arg \min_{\boldsymbol{\theta} \in \Theta} \mathcal{L}(\mathcal{D} | \boldsymbol{\theta}), \quad (1.5)$$

де $\mathcal{L}(\mathcal{D} | \boldsymbol{\theta})$ — функція втрат, яка відображає, як добре модель з параметрами $\boldsymbol{\theta}$ апроксимує дані $\mathcal{D}$. Зауважимо, що хоч, в ідеалі, ми хочемо отримати вихід як найближчий до “істинного”, але в більшості випадків, ми не зна-

ємо “істинного” вихідного розподілу. Тому, функція втрати, на практиці, залежить від вхідного набору даних $\mathcal{D}$ та від параметризації θ .

Отже, стає питання: а як обрати параметризацію? Насправді, саме в цьому питанні лежить більшість сучасних досліджень у глибокому навчанні: наприклад, у 1995 році, конволюційні нейронні мережі (Convolutional Neural Networks — CNN) прийшли на заміну повнозв’язним нейронним мережам [LB+95], а механізм уваги (Attention) у 2017 став основою багатьох NLP нейронних мереж [Vas17]. Щоб підкреслити важливість цього питання, наведемо приклад.

Приклад 1.7. Нехай ми хочемо апроксимувати залежність $y(x)$ для набору $\mathcal{D} = \{(x_n, y_n)\}_{1 \leq n \leq N}$, причому навіть знаючи вибірку, ми не маємо уяви, яка має бути залежність $y(x)$. За невідомими причинами, нехай ми вирішили використати модель $f(x|\theta) = \left(\sum_{i=1}^{1000} \theta_i\right) x$ для вектору параметрів $\theta \in \mathbb{R}^{1000}$. Хоча ця модель містить досить велику кількість параметрів, вона не може апроксимувати жодні залежності окрім лінійних. Отже навіть якщо залежність y від x квадратична, що є відносно простою залежністю, модель не зможе її апроксимувати, незважаючи на велику кількість параметрів.

1.3. Основні задачі машинного навчання

Отже, на практиці, ми хочемо мати якомога менше параметрів, але при цьому модель повинна бути достатньо гнучкою, щоб апроксимувати будь-яку залежність. Іншими словами, модель має апроксимувати якомога ширший клас функцій.

Таким чином, підсумуємо, перед якими проблемами стоїть дослідник у глибокому навчанні. Ми виділили три основні проблеми, які можна сфор-

мулювати наступним чином:

1. **Проблема статистики/ймовірності/узагальнення:** маючи лише набір даних $\mathcal{D}$, не знаючи істинного розподілу чи функції, чи достатньо добре функція втрати $\mathcal{L}$ відображає степінь наближення моделі до істинної функції або розподілу?
2. **Проблема оптимізації:** маючи функцію втрати $\mathcal{L}$, наскільки точно і чи взагалі можливо знайти оптимальні параметри θ для мінімізації функції втрати?
3. **Проблема апроксимації:** яка найкраща і чи взагалі існує така параметризація моделі, щоб вона була достатньо гнучкою, але при цьому мала якнайменшу кількість параметрів?³

В наступному підрозділі ми розглянемо декілька теорем, що дозволяють відповісти на третє запитання. Після цього ми перейдемо до методології другої проблеми, а саме, до методів оптимізації.

³Мала кількість параметрів сприяє як і, очевидно, швидкості навчання та діставання передбачень, так і робить модель менш схильною до перенавчання та проблем градієнтів (стосується проблеми оптимізації).

Розділ 2

Теорія Апроксимації

Приблизно на цьому етапі, більшість літератури з машинного та, зокрема, глибокого навчання починається з фрази:

“Задамо багат шарову нейронну мережу з $\star$ шарами, де зв’язок

активацій $\mathbf{x}^{\langle j \rangle}$ та $\mathbf{x}^{\langle j+1 \rangle}$ задається рівнянням

$$\mathbf{x}^{\langle j+1 \rangle} = \phi^{\langle j \rangle}(\mathbf{W}^{\langle j \rangle} \mathbf{x}^{\langle j \rangle} + \boldsymbol{\beta}^{\langle j \rangle})”$$

При цьому, зазвичай, не обґрунтовується (окрім як базової інтуїції) вибір саме такої формули для зв’язку між шарами. Ще рідше, чому така архітектура може апроксимувати широкий клас функцій. Саме тому в цьому підрозділі ми підійдемо до цього питання більш системно.

2.1. Апроксимація сігмоїдальними функціями: Теорема Цибенко

2.1.1. Постановка задачі

Один з перших результатів, що дозволяє відповісти на питання про апроксимацію функцій, був отриманий Цибенко в 1989 році у роботі [Cyb89]. Результати саме цієї роботи лежать в основі побудови перших щільних шарів у багат шарових нейронних мережах (Dense Layers): в певному вигляді, ця робота містить одну з перших архітектур, що дозволяють побудувати модель класифікації. Тому, в багатьох джерелах, теорема Цибенка отримала назву універсальної апроксимаційної теореми (Universal Approximation

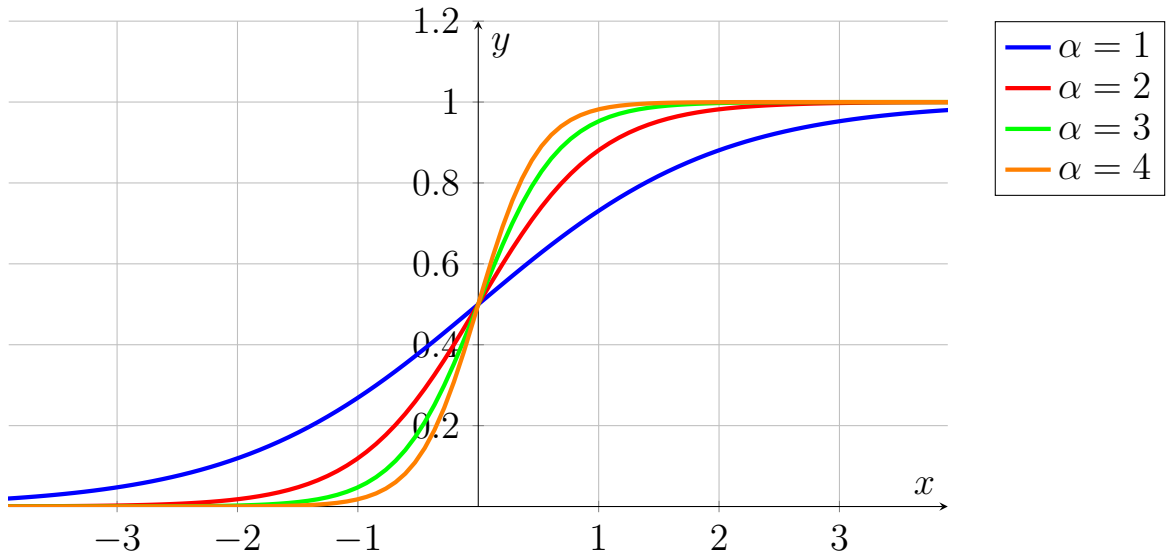

Рис. 2.1: Графіки сігмоїдальних функцій $\sigma(x|\alpha) = 1/(1 + e^{-\alpha x})$ для різних параметрів α .

Theorem). Спочатку, введемо основний клас функцій, що буде в серці нашої теореми: сігмоїдальні функції.

Означення 2.1. Сігмоїдальною функцією $\sigma : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ називається функція, що задовольняє двом умовам:

$$\lim_{x \rightarrow +\infty} \sigma(x) = 1, \quad \lim_{x \rightarrow -\infty} \sigma(x) = 0. \quad (2.1)$$

Зауваження 2.2. На практиці сігмоїдальну функцію задають монотонною, але для результатів Цибенко це не обов'язково: див. [Cyb89].

Приклад 2.3. Найбільш відомою сігмоїдальною функцією є функція Логістичної регресії:

$$\sigma(x|\alpha) = \frac{1}{1 + e^{-\alpha x}}, \quad \alpha > 0. \quad (2.2)$$

Її зручність полягає у неперервності, диференційовності та зручності обчислення похідної, оскільки $\sigma' = \alpha\sigma(1 - \sigma)$. Графіки цієї функції для різних параметрів α наведені на Рис. 2.1.

Робота Цибенко присвячена на той час широкозастосованій апроксимації

функції $f : \mathbb{R}^m \rightarrow \mathbb{R}$ за допомогою наступної суми (дивись [Lip87]):

$$\hat{f}(\mathbf{x}) = \sum_{j=1}^n \alpha_j \sigma(\mathbf{w}_j^\top \mathbf{x} + \beta_j), \quad \mathbf{w}_j \in \mathbb{R}^m, \quad \alpha_j, \beta_j \in \mathbb{R}. \quad (2.3)$$

Таким чином, ми маємо відносно просту параметризацію, що складається з $\mathcal{O}(mn)$ параметрів.

2.1.2. Узгодження з сучасною термінологією

Більш того, цю архітектуру достатньо легко описати на сучасній термінології нейронних мереж: розглянемо модель з Рис. 2.2. Діаграму читаємо наступним чином: кожен нейрон (коло) відповідає певному дійсному значенню з $\mathbb{R}$. Вхідний шар має m нейронів, що відповідають вхідному вектору $\mathbf{x} \in \mathbb{R}^m$. Наступний крок — це обрахунок n виразів $\Sigma_j \leftarrow \mathbf{w}_j^\top \mathbf{x} + \beta_j$ для $1 \leq j \leq n$. Ці вирази подаються на вхід сігмоїдальній функції σ , що називають *активаційною функцією*, що видає значення *прихованого шару* $z_j = \sigma(\Sigma_j)$. Нарешті, вихідний шар це просто лінійна комбінація значень прихованого шару з вагами α_j ¹:

$$\hat{f}(\mathbf{x}) = \sum_{j=1}^n \alpha_j z_j = \sum_{j=1}^n \alpha_j \sigma(\mathbf{w}_j^\top \mathbf{x} + \beta_j).$$

Альтернативно, “на сучасний лад” зараз цю формулу більшість дослідників записали б в наступному вигляді:

$$\hat{f}(\mathbf{x}) = \boldsymbol{\alpha}^\top \sigma(\mathbf{W}\mathbf{x} + \boldsymbol{\beta}),$$

де $\boldsymbol{\alpha} \in \mathbb{R}^n$ — вектор ваг прихованого шару, $\mathbf{W} \in \mathbb{R}^{m \times n}$ — матриця ваг, а $\boldsymbol{\beta} \in \mathbb{R}^n$ — вектор зсувів (biases).

Зауваження 2.4. Тут і далі запис $\sigma(\mathbf{z})$ для вектору $\mathbf{z} \in \mathbb{R}^n$ розуміємо як

¹Зараз такий б перехід на вихідний шар би назвали звичайним шаром без активаційної функції

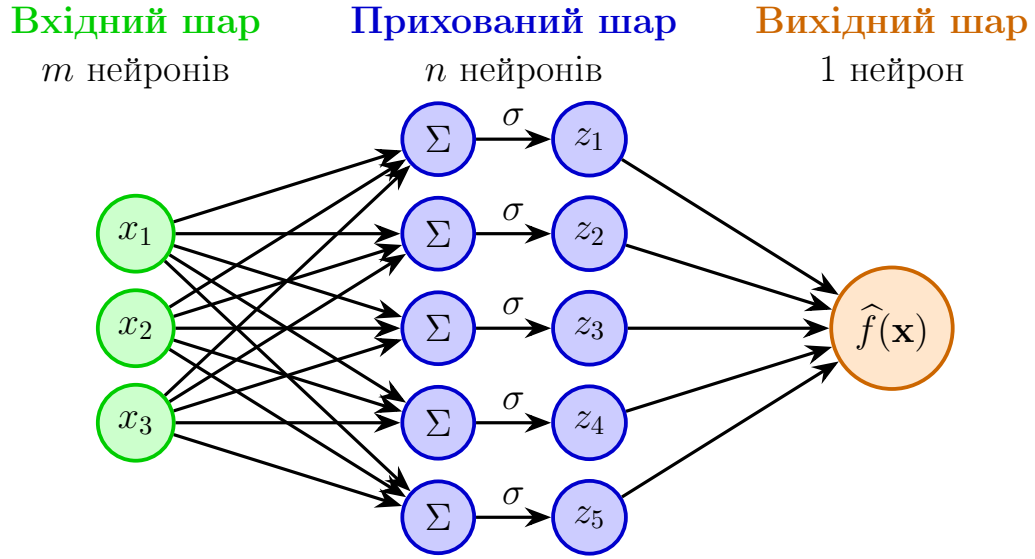

Рис. 2.2: Архітектура нейронної мережі з оригінальної роботи Цибенко [Cyb89] для випадку $m = 3$, $n = 5$. Стрілочки позначають передачу значення з відповідною вагою.

вектор $(\sigma(z_1), \dots, \sigma(z_n)) \in \mathbb{R}^n$.

2.1.3. Теореми Цибенко

Нехай $\mathcal{Q}_m = [0, 1]^m \in m$ -вимірним одиничним гіперкубом. Простір неперервних функцій $f : \mathcal{Q}_m \rightarrow \mathbb{R}$ на $\mathcal{Q}_m$ позначимо як $\mathcal{C}(\mathcal{Q}_m)$ і введемо норму функції $f \in \mathcal{C}(\mathcal{Q}_m)$ як:

$$\|f\|_{\mathcal{Q}_m} = \sup_{\mathbf{x} \in \mathcal{Q}_m} |f(\mathbf{x})|.$$

Один з головних результатів, отриманих Цибенко, наступний:

Теорема 2.5. *Нехай σ будь-яка неперервна сігмоїдальна функція. Суми вигляду $\hat{f}(\mathbf{x}) = \sum_{j=1}^n \alpha_j \sigma(\mathbf{w}_j^\top \mathbf{x} + \beta_j)$ є щільними у $\mathcal{C}(\mathcal{Q}_m)$ та $L^1(\mathcal{Q}_m)$. Іншими словами, для будь-якої функції $f \in \mathcal{C}(\mathcal{Q}_m)$ та $\varepsilon > 0$, існує сума $\hat{f}(\mathbf{x})$ така, що:*

- (А) $|\hat{f}(\mathbf{x}) - f(\mathbf{x})| < \varepsilon$ для всіх $\mathbf{x} \in \mathcal{Q}_m$.
- (Б) $\int_{\mathcal{Q}_m} |\hat{f}(\mathbf{x}) - f(\mathbf{x})| d\mathbf{x} < \varepsilon$.

Дуже просто цю теорему можна пояснити наступним чином: для будь-якої неперервної на $\mathcal{Q}_m$ функції f знайдеться параметризація нейронної мережі, що дозволить апроксимувати за допомогою $\hat{f}$ цю функцію з довільною точністю. Зауважимо, що це *теорема про існування* і вона не є конструктивною: вона не дає алгоритму, який знаходить параметри $\{\alpha_j, \mathbf{w}_j, \beta_j\}_{1 \leq j \leq n}$ для довільної функції f і навіть не показує, чи можна їх знайти за допомогою алгоритмів оптимізації.

Окрім доведення теореми про апроксимацію, Цибенко також показав, що задана сума $\hat{f}$ може апроксимувати класифікатор на $\mathcal{Q}_m$ з довільною точністю. Більш конкретно, нехай $\mathcal{P}_0, \dots, \mathcal{P}_{C-1}$ — розбиття $\mathcal{Q}_m$ на C підмножин (що називають *класами*). Нехай маємо функцію $f : \mathcal{Q}_m \rightarrow \{0, \dots, C-1\}$, що задана за наступним правилом:

$$f(\mathbf{x}) = j \iff \mathbf{x} \in \mathcal{P}_j.$$

Ця функція, вочевидь, не є неперервною на $\mathcal{Q}_m$, тому Теорему 2.5 застосувати не можна. Проте, можна показати, що і цю функцію ми можемо апроксимувати за допомогою суми $\hat{f}$ з довільною точністю. Це дозволяє використовувати нейронні мережі для класифікації даних. Розглянемо наступну теорему.

Теорема 2.6. *Нехай σ будь-яка неперервна сігмоїдальна функція і функція f задана як вище. Тоді для будь-якої такої функції існує сума*

$$\hat{f}(\mathbf{x}) = \sum_{j=1}^n \alpha_j \sigma(\mathbf{w}_j^\top \mathbf{x} + \beta_j)$$

та множина $\mathcal{D} \subseteq \mathcal{Q}_m$ така, що міра $\mu(\mathcal{D}) \geq 1 - \varepsilon$ та $|\hat{f}(\mathbf{x}) - f(\mathbf{x})| < \varepsilon$ для всіх $\mathbf{x} \in \mathcal{D}$.

На відміну від Теореми 2.5, Теорема 2.6 не гарантує апроксимацію на

уському гіперкубі $\mathcal{Q}_m$. Проте, зі збільшенням точності (тобто, зменшенням ε) ми можемо збільшувати міру тієї області $\mathcal{D}$, на якій апроксимація “гарна” (себто в тій області, на якій відхилення $\hat{f}(\mathbf{x})$ від $f(\mathbf{x})$ менше за ε).

2.1.4. Практичний Приклад

Приклад 2.7. Розглянемо більш конкретний приклад. Нехай нам потрібно побудувати класифікатор для двох класів на квадраті $\mathcal{Q}_2$ (класифікацію з двох класів називають *бінарною*). Задамо дві області:

$$\mathcal{P}_1 := \left\{ (x_1, x_2) \in \mathcal{Q}_2 : a^2 (x_2 - 0.5)^2 - b^2 (x_1 - 0.5)^2 < 1 \right\}, \quad \mathcal{P}_0 := \mathcal{Q}_2 \setminus \mathcal{P}_1,$$

де обрано $a := 5, b := 2\sqrt{5}$. Іншими словами, наша задача — це апроксимувати індикаторну функцію $f(\mathbf{x}) = \mathbb{1}[\mathbf{x} \in \mathcal{P}_1]$. Для наочності, обидві області зображені на Рис. 2.3. В якості сігмоїдальної функції оберемо функцію логістичної регресії: $\sigma(x) := 1/(1 + e^{-x})$ та візьмемо $n = 6$ нейронів у прихованому шарі. Таким чином, функція $\hat{f}$ матиме вигляд:

$$\hat{f}(\mathbf{x}) = \sum_{j=1}^6 \frac{\alpha_j}{1 + e^{-\mathbf{w}_j^\top \mathbf{x} + \beta_j}}, \quad \mathbf{w}_j \in \mathbb{R}^2, \quad \alpha_j, \beta_j \in \mathbb{R}.$$

Питання: якими мають бути параметри для того, щоб функція $\hat{f}$ апроксимувала функцію f з гарною точністю? Виявляється, що достатньо непоганий результат можна отримати використовуючи наступні параметри:

$$\begin{aligned} \boldsymbol{\alpha} &\cong (-8.18, 3.81, 3.91, -3.41, 5.07, 1.16), \\ \boldsymbol{\beta} &\cong (1.13, -2.20, 1.72, 12.47, 8.46, 5.02), \\ \mathbf{W} &\cong \begin{bmatrix} 0.06 & 4.85 & -4.39 & -11.81 & -7.59 & 14.19 \\ -6.44 & -7.67 & -6.76 & -15.67 & -10.26 & -19.17 \end{bmatrix}^\top. \end{aligned}$$

Помітимо, що ми трошки скоротили запис, сформувавши з параметрів ве-

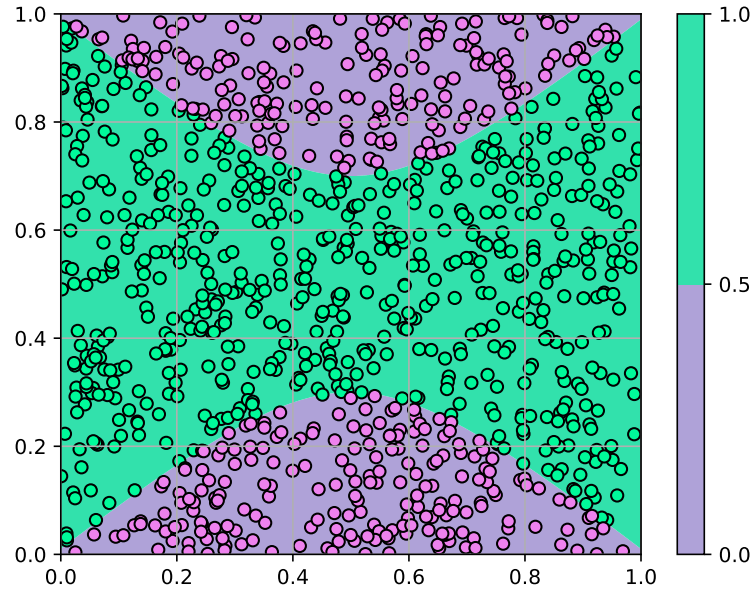

Рис. 2.3: Класи $\mathcal{P}_0$ та $\mathcal{P}_1$ на квадраті $\mathcal{Q}_2$. Разом з класами, зображено набір даних $\mathcal{D} = \{(\mathbf{x}_n, \mathbb{1}(\mathbf{x}_n \in \mathcal{P}_1))\}_{1 \leq n \leq N} \subset \mathcal{Q}_2 \times \{0, 1\}$.

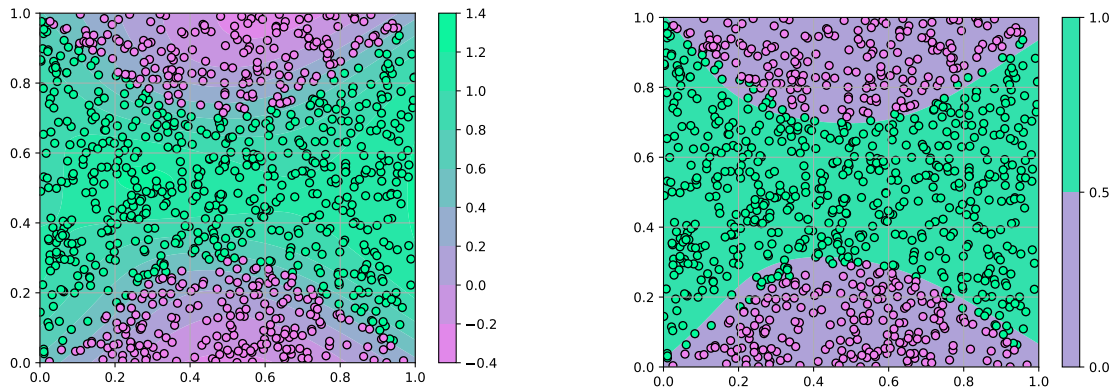
ктори та матриці, як це було зроблено у Формулі 2.1.2.

Зверніть увагу, що на Рис. 2.3 ми також зображуємо набір даних $\mathcal{D}$, що складається з $N = 1000$ точок з відповідним маркуванням (бітом), що відповідає класу, до якого належить точка. Головна причина цього — мати спосіб знайти параметри моделі $\hat{f}$: ми можемо використати, наприклад, алгоритм градієнтного спуску для мінімізації функції втрат.

Зауваження 2.8 (Про тренування моделі). Забігаючи вперед, для підбору оптимальних параметрів ми використовували середньоквадратичну функцію втрати:

$$\mathcal{L}(\mathcal{D}|\boldsymbol{\theta}) = \frac{1}{N} \sum_{n=1}^N \left(\hat{f}(\mathbf{x}_n|\boldsymbol{\theta}) - y_n \right)^2,$$

і далі використовували алгоритм градієнтного спуску (Adam Optimizer [Kin14]) для мінімізації цього виразу відносно параметрів $\boldsymbol{\theta}$. Більше деталей наведено у Додатку A.

(а) Результат класифікації $\hat{f}(\mathbf{x})$ на (б) Бінарний результат класифікації квадраті $\mathcal{Q}_2$. $\mathbf{1}(\hat{f}(\mathbf{x}) > \tau)$ з порогом $\tau \cong 0.62$.

Рис. 2.4: Результати класифікації для класів $\mathcal{P}_0$ та $\mathcal{P}_1$ на квадраті $\mathcal{Q}_2$.

Після тренування, результати зображені на Рис. 2.4(а). Помітимо, що вихід $\hat{f}(\mathbf{x})$ не є бінарним, але можна ввести поріг $\tau \in \mathbb{R}$ такий, що передбачення $\hat{y} := \mathbf{1}(\hat{f}(\mathbf{x}) > \tau)$ відповідає класу 1 за умови $\hat{f}(\mathbf{x}) > \tau$, а інакше — класу 0. На Рис. 2.4(б) зображено результати класифікації для $\tau = 0.62$. Як бачимо, класифікатор працює досить добре.

Також для цікавості, можна побудувати подібне зображення передбачень, але для кожного нейрону. На Рис. 2.5 зображено результати передбачень для кожного нейрону у прихованому шарі.

2.1.5. Подальший розвиток архітектури Цибенко

Звичайно, що науковці не зупинились на результатах Цибенко. В подальших архітектурах дослідники ставили багато питань, таких як:

- Що, якщо зробити кілька прихованих шарів у мережі?
- Чи можна використовувати інші активаційні функції окрім сігмоїдів?
- А чи можна поєднувати два прихованих шара іншим способом?

Саме тому, була введена багатошарова модель перцептронів (Multi-Layer

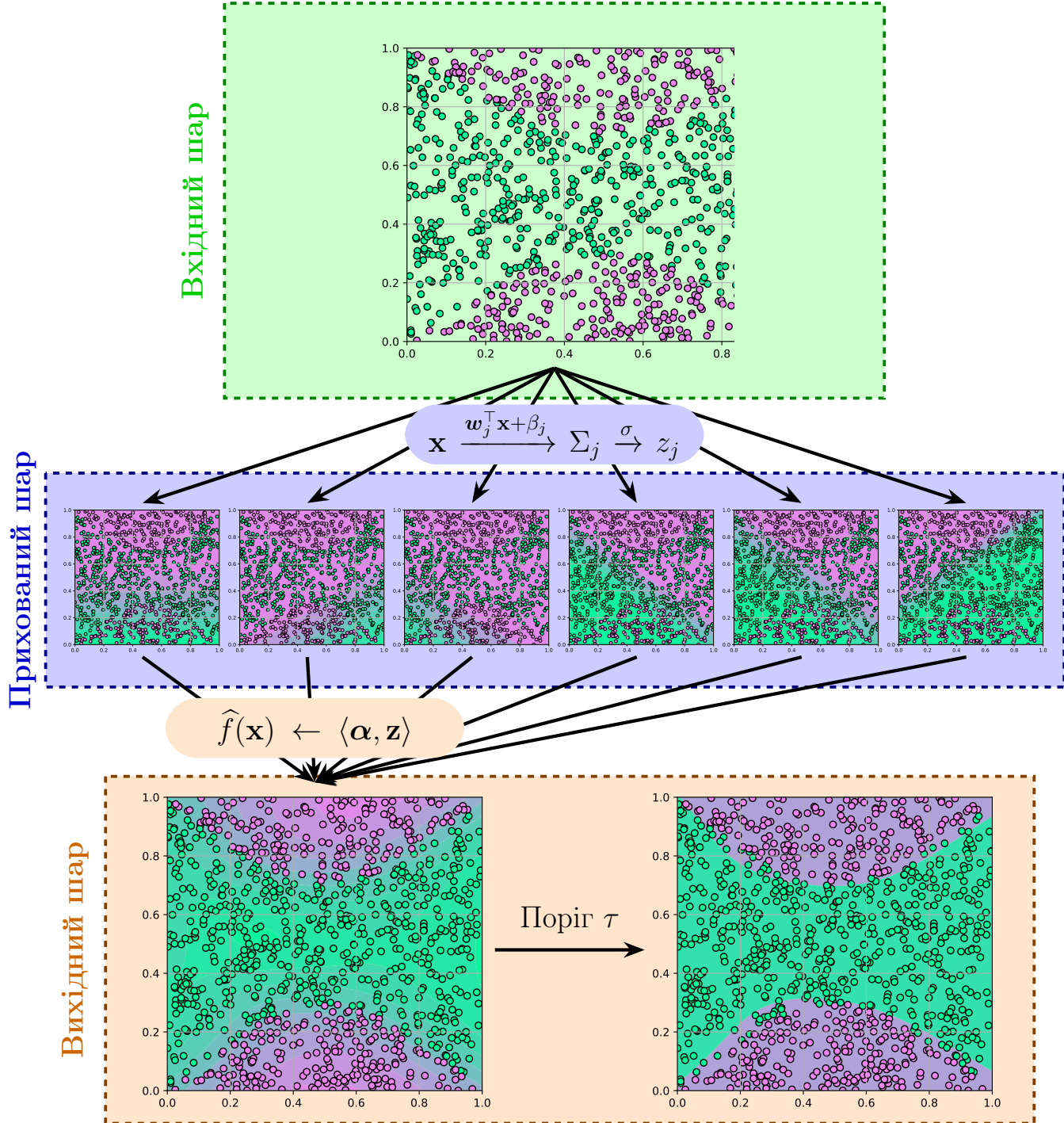

Рис. 2.5: Результати передбачень для кожного нейрону у прихованому шарі.

Perceptrons — MLP), яку ми сформулюємо нижче.

Означення 2.9 (Багатошарова модель персептронів). Нехай $\ell \in \mathbb{N}$ — кількість шарів у мережі, а $n_0, \dots, n_\ell \in \mathbb{N}$ — кількість нейронів у кожному шарі, де $\mathbf{x}^{(0)} \in \mathbb{R}^{n_0}$ відповідає вхідному шару. Тоді, для знаходження виходу $\mathbf{x}^{(\ell)} \in \mathbb{R}^{n_\ell}$, багатошарова модель персептронів використовує наступне рекурентне правило:

$$\mathbf{x}^{(j+1)} = \phi^{(j)}(\mathbf{z}^{(j)}), \quad \mathbf{z}^{(j)} = \mathbf{W}^{(j)}\mathbf{x}^{(j)} + \boldsymbol{\beta}^{(j)}, \quad j = 0, \dots, \ell - 1,$$

де $\phi^{(j)}$ — активаційна функція у шарі j , а $\mathbf{W}^{(j)} \in \mathbb{R}^{n_{j+1} \times n_j}$ та $\boldsymbol{\beta}^{(j)} \in \mathbb{R}^{n_{j+1}}$ — матриця ваг та вектор зсуву у шарі j відповідно. Таким чином, параметризація моделі є $\boldsymbol{\theta} = \left\{ \mathbf{W}^{(j)}, \boldsymbol{\beta}^{(j)} \right\}_{0 \leq j \leq \ell-1}$.

Навіщо більше шарів? Здавалося б, якщо ми можемо апроксимувати будь-яку функцію за допомогою одного прихованого шару, то навіщо нам багатошарові моделі? Виявляється, що більше шарів дозволяють нам апроксимувати складніші функції за допомогою меншої кількості нейронів і чисельно знаходити їх стає простіше. Емпірично, набір правил, що описують ефективність моделі у залежності від кількості тренувальних параметрів, розміру набору даних та інших факторів, називають законами масштабування (*Scaling Laws*). Зокрема, емпірично, середнє значення функції втрати L залежить від кількості параметрів N як $L \propto N^{-\alpha}$ для певної константи $\alpha > 0$. Більш детальне дослідження залежності від інших параметрів таких як гіперпараметри архітектури, розміру набору даних можна подивитися у джерелі [Kar+20]. Зокрема, джерело [BH89] строго показує асимптотичну залежність між кількістю параметрів та загальнізацією моделі для задачі класифікації, а джерело [Bar94] доводить, що якщо розмір вибірки D і вхід складається з m нейронів, то при кількості параметрів

$N = (D/(m \log D))^{1/2}$, асимптотично, L_2 норма різниці між апроксимацією та реальною функцією обмежена як $\mathcal{O}((m/D) \log D)^{1/2}$.

Навіщо інші активаційні функції? Окрім того, на практиці, логістична функція виявляється дуже незручною. Зокрема, вона відноситься до класу функцій, що називаються *ненасиченими* (або *non-saturating activation function*). Основна проблема полягає у тому, що під час навчання моделі ми використовуємо градієнтні методи, які використовують значення матриці Якобі функції втрати відносно параметрів моделі. Спрощено, моделі змінюються на мале значення $\delta \theta \cong \eta (\partial \mathcal{L} / \partial \theta) \Big|_{\theta = \theta_{\text{current}}}$. У ході обчислення цього градієнту ми використовуємо правило ланцюга, що призводить до того, що кожен доданок у виразі містить вираз $\sigma'(z)$ у добутку. Для логістичної функції, похідна $\sigma'(z) = \sigma(z)(1 - \sigma(z))$ і легко бачити, що як для малих, так і для великих значень z , ця похідна дуже стрімко наближається до нуля, що призводить до проблеми *зникнення градієнту* (*vanishing gradient problem*). Це означає, що градієнт функції втрати може бути дуже малим, що призводить до того, що модель не навчається. Зокрема, нижче ми наводимо популярні функції, що використовують для розв'язку цієї проблеми:

1. **ReLU** (Rectified Linear Unit): $\phi(z) = \max\{0, z\}$. Ця функція має похідну $\phi'(z) = \mathbb{1}(z > 0)$, тобто за додатніх значень z градієнт не зникає. Проте, для від'ємних значень z , градієнт нульовий, через що модель може “тормозити”. Для вирішення цієї проблеми, було запропоновано модифікації ReLU, такі як Leaky ReLU.
2. **Leaky ReLU**: $\phi(z) = \max\{\alpha z, z\}$ де $\alpha \in [0, 1)$ — мале значення (на практиці, порядку 10^{-3}). Ця функція має похідну $\phi'(z) \Big|_{z < 0} = \alpha$, що дозволяє градієнту не зникати для від'ємних значень z .

3. **ELU** (Exponential Linear Unit): $\phi(z) = \max\{0, z\} + \min\{\alpha(e^z - 1), 0\}$, де α — додатне значення. Ця функція має похідну $\phi'(z) \Big|_{z < 0} = \alpha e^z$. За великих від’ємних значень z , ця функція збігається з ReLU, але має неперервну та нестрого нульову похідну для від’ємних значень z .

Інша архітектура Ще одним питанням, яке виникає, є таке: як поєднувати шари у мережі. Поки що, логіка така: кожен нейрон i у шарі ℓ з’єднаний з кожним нейроном j у шарі $\ell + 1$ з певною вагою $w_{i,j}^{(\ell)}$ (що і утворюють матрицю ваг $\mathbf{W}^{(\ell)}$). Проте, чи дійсно нам потрібно стільки зв’язків? І чи дійсно така репрезентація здатна відобразити достатньо складні стосунки за малу кількість параметрів? Виявляється, що для певних задач можна використовувати інші архітектури. Нижче наведемо два приклади, що показують проблематику зв’язків у мережі.

Приклад 2.10. Уявіть, що вам потрібно побудувати бінарну класифікацію для кольорового зображення відносно невеликого розміру — скажімо, 200×200 пікселів. Якщо у якості входу взяти кожен окремий піксель як нейрон, то кількість параметрів у першому шарі буде $200 \times 200 \times 3 = 120000$. Уявімо, що у прихований шар ми поставимо буквально 10 нейронів (на практиці, така кількість мала для досягнення хорошої точності). Таким чином, кількість параметрів у моделі буде як мінімум $120000 \times 10 = 1.2$ млн.

Приклад 2.11. Що робити, якщо розмір входу та виходу, взагалі кажучи, не фіксовані (наприклад, обробка тексту)? Звичайно, можна задати “зазделегідь” максимальний розмір входу та виходу, але окрім аномальної кількості параметрів, точність такої моделі може бути дуже низькою.

У рамках цієї дипломної роботи, ми не беремось за повний і строгий опис всіх сучасних архітектур, проте навели основний фундамент для подаль-

шого вивчення глибокого навчання. Для більш детального огляду, рекомендуємо звернутися до джерел [Mur22; Zha+21].

2.2. Теорема Колмогорова-Арнольда

2.2.1. Історія та Мотивація

Ще один дуже цікавий спосіб підходу до апроксимації функцій — це використання теореми Колмогорова-Арнольда. Історично, ця теорема походить з 13 проблеми Гільберта, яка була запропонована на Паризькому конгресі математиків у 1900 році. Вона задає доволі провокативне питання: а чи існують справді неперервні дійснозначні багатовимірні функції? Здавалося б, доволі дивне запитання, але воно по суті і описує 13 проблему і, відповідно, її розв’язок — теорему Колмогорова-Арнольда.

Більш конкретно, питання полягає у тому, чи можна будь-яку, скажімо, неперервну функцію $f : \mathcal{Q}_m \rightarrow \mathbb{R}$ апроксимувати за допомогою суми та композицій певного набору одновимірних неперервних функцій $\phi_1, \dots, \phi_N$? Розглянемо декілька прикладів на основі [Mor20], щоб показати суть цієї задачі.

Приклад 2.12. Нехай $f : \mathcal{Q}_2 \rightarrow \mathbb{R}$ задана як $f(x, y) = 3x + 5y$. Якщо позначити $\phi_1(x) = 3x$, $\phi_2(y) = 5y$, то $f(x, y) = \phi_1(x) + \phi_2(y)$. Отже, маємо функцію двох змінних, проте вона може бути записана як сума двох функцій однієї змінної.

Приклад 2.13. Попередній приклад здається зовсім тривіальним. А що, якщо $f(x, y) = xy$? Помітимо наступне²:

$$f(x, y) = xy = e^{\log(x+1)+\log(y+1)} + (-x - 0.5) + (-y - 0.5).$$

²Тут і далі під записом $\log$ розуміємо натуральний логарифм

Нехай $\phi_1(x) := e^x$, $\phi_2(x) := \log(x + 1)$, $\phi_3 := -x - 0.5$. Тоді:

$$f(x, y) = \phi_1(\phi_2(x) + \phi_2(y)) + \phi_3(x) + \phi_3(y).$$

Отже, функція $f(x, y)$ може бути записана як сума та композиція функцій однієї змінної $\phi_1(x)$, $\phi_2(x)$, $\phi_3(x)$.

Приклад 2.14. Нехай $f(x, y) = \sin(10e^x + y^{100})$, а також $\phi_1(x) := 10e^x$, $\phi_2(x) := y^{100}$ та $\phi_3(x) := \sin x$. Тоді $f(x, y) = \phi_3(\phi_1(x) + \phi_2(y))$, тобто так само маємо $f(x, y)$ як композицію та суму одновимірних функцій.

Отже, на основі цих прикладів можна зрозуміти суть 13 проблеми Гільберта.

Твердження 2.15 (Основна гіпотеза 13 проблеми Гільберта). *Існує неперервна функція $f : \mathcal{Q}_3 \rightarrow \mathbb{R}$, що не може бути виражена як композиція та сума неперервних функцій $\phi_1, \dots, \phi_N \in \mathcal{C}(\mathbb{R}^2)$.*

Знадобилося більше 50 років для того, щоб довести, що це твердження *хибне*. У 1956 році Колмогоров довів, що функція будь-якої кількості змінних (себто, $\mathcal{Q}_m$ може бути довільним гіперкубом) може бути записана як сума та композиція трьохвимірних функцій. У 1957, у 19 років, Арнольд показав, що три змінні можна замінити на дві, що власне і розв'язує в більш загальному вигляді 13 проблему Гільберта. Нарешті, згодом Колмогоров показав, що дві змінні можна замінити на одну, що врешті-решт і дає відому теорему Колмогорова-Арнольда.

Теорема 2.16 (Згідно джерелу [Mor20]). *Для будь-якого натурального $m \geq 2$, існують неперервні функції $\phi_1, \dots, \phi_{2m+1} \in \mathcal{C}([0, 1])$ та дійсні числа $\lambda_1, \dots, \lambda_m \in \mathbb{R}$ з такою властивістю, що для будь-якої функції $f \in \mathcal{C}(\mathcal{Q}_m)$ знайдеться неперервна функція $\Phi : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ така, що для будь-якого $\mathbf{x} =$*

$(x_1, \dots, x_m) \in \mathcal{Q}_m$ справедливо:

$$f(\mathbf{x}) = \sum_{q=1}^{2m+1} \Phi \left(\sum_{p=1}^m \lambda_p \phi_q(x_p) \right)$$

Зауваження 2.17. В цій формулі дуже багато чого цікавого! По-перше, дивує сам факт не наближеної апроксимації, а точної рівності. По-друге, важливо помітити, що функції $\phi_1, \dots, \phi_{2m+1}$ не залежать від f , але залежать від m . Це означає, що ми можемо знайти ці функції один раз, і вони будуть працювати для будь-якої функції f ! Після чого залишиться лише знайти Φ .

Здавалося б, враховуючи Зауваження 2.17, чому ми не можемо спочатку знайти ці функції, а потім використовувати їх у прикладних задачах? Річ у тому, що ніхто не гарантує, що ці функції взагалі мають бути диференційованими і тим паче неперервно диференційованими. Саме тому, подальший пошук функції Φ автоматично стає майже неможливим завданням. Тому, як ми можемо використовувати теорему Колмогорова-Арнольда для побудови нейронних мереж?

2.2.2. Мережі Колмогорова-Арнольда

Довгий час ідею теореми Колмогорова-Арнольда не пробували застосовувати до глибокого навчання через “поганість” функцій $\Phi, \phi_1, \dots, \phi_{2m+1}$. Проте, буквально у 2024 році найпоширенішою темою дискусії у суспільстві розробників глибокого навчання стала робота “KAN: Kolmogorov-Arnold Networks” [Liu+24]. По суті, до моменту публікації, єдина парадигма апроксимації функцій полягала у побудові MLP мереж (та їх подальших варіацій у вигляді конволюційних, рекурентних мереж тощо), що ґрунтується на вище описаній універсальній теоремі апроксимації 2.5. Однак, автори роботи [Liu+24] показали, що і на основі репрезентації Колмогорова-Арнольда

можна побудувати нейронні мережі. Яким чином?

Робота [Liu+24] використовує оригінальну теорему Колмогорова-Арнольда [N63].

Означення 2.18 (Оригінальна теорема Колмогорова [N63]). Для будь-якого натурального $m \geq 2$, існують неперервні функції $\phi_{p,q} \in \mathcal{C}([0, 1])$ такі, що для будь-якої функції $f \in \mathcal{C}(\mathcal{Q}_m)$ знайдуться неперервні функції $\Phi_1, \dots, \Phi_{2m+1} \in \mathcal{C}(\mathbb{R})$ такі, що

$$f(x_1, \dots, x_m) = \sum_{q=1}^{2m+1} \Phi_q \left(\sum_{p=1}^m \phi_{p,q}(x_p) \right)$$

Проте, як і для Означення 2.9 MLP мереж, нам потрібно вміти узагальнювати означення для довільної кількості шарів та нейронів в кожному шарі. Робота [Liu+24] стала першою, що запропонувала таку узагальнену модель. Спочатку, наведемо що є *з'єднанням в KAN мережі*.

Означення 2.19. З'єднання KAN Мережі між шаром з $n_{\text{in}} \in \mathbb{N}$ нейронами (активаціями) та шаром з $n_{\text{out}} \in \mathbb{N}$ нейронами складається з матриці функцій $\Phi = \{\phi_{q,p}\}_{1 \leq p \leq n_{\text{in}}, 1 \leq q \leq n_{\text{out}}}$, де кожна функція $\phi_{q,p} : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ параметризується параметрами $\theta_{q,p}$. Значення нейронів (активацій) $\mathbf{x}_{\text{out}} \in \mathbb{R}^{n_{\text{out}}}$ через попередні нейрони $\mathbf{x}_{\text{in}} \in \mathbb{R}^{n_{\text{in}}}$ визначається згідно рівнянню $\mathbf{x}_{\text{out}} = \Phi \circ \mathbf{x}_{\text{in}}$, де під виразом $\Phi \circ \mathbf{x}_{\text{in}} \in \mathbb{R}^{n_{\text{out}}}$, по аналогії з матричним добутком, мається на увазі:

$$(\Phi \circ \mathbf{x}_{\text{in}})_j = \sum_{i=1}^{n_{\text{in}}} \phi_{j,i}(x_{\text{in},i}), \quad j \in \{1, \dots, n_{\text{out}}\}.$$

Отже, ми можемо дати означення безпосередньо мережі.

Означення 2.20 (Архітектура KAN). Нехай $\ell \in \mathbb{N}$ — кількість шарів у мережі, а $n_0, \dots, n_\ell \in \mathbb{N}$ — кількість нейронів у кожному шарі, де $\mathbf{x}^{(0)} \in \mathbb{R}^{n_0}$ відповідає вхідному шару. Тоді, для знаходження виходу $\mathbf{x}^{(\ell)} \in \mathbb{R}^{n_\ell}$,

архітектура KAN використовує рекурентне правило $\mathbf{x}^{\langle j+1 \rangle} = \Phi^{\langle j \rangle} \circ \mathbf{x}^{\langle j \rangle}$, $j \in \{0, \dots, \ell - 1\}$, де $\Phi^{\langle j \rangle} = \{\phi_{q,p}^{\langle j \rangle}\}_{1 \leq p \leq n_j, 1 \leq q \leq n_{j+1}}$ — матриця функцій-ваг j . В розгорнутому вигляді, нейронна мережа $\hat{f}_{\text{KAN}}$ записується як:

$$\hat{f}_{\text{KAN}}(\mathbf{x}) = \left(\bigcirc_{j=1}^{\ell} \Phi^{\langle \ell-j \rangle} \right) \circ \mathbf{x}$$

Таке визначення може здатися доволі заплутаним, тому давайте розглянемо приклад.

Приклад 2.21 (Теорема Арнольда як частковий випадок KAN). Нагадаємо, що теорема Колмогорова-Арнольда стверджує, що будь-яка функція $f \in \mathcal{C}(\mathcal{Q}_m)$ може бути записана як

$$f(x_1, \dots, x_m) = \sum_{q=1}^{2m+1} \Phi_q \left(\sum_{p=1}^m \phi_{p,q}(x_p) \right).$$

Тоді, якщо ми визначимо дві матриці-ваги $\Phi^{\langle 0 \rangle} = \{\phi_{p,q}\}_{1 \leq p \leq m, 1 \leq q \leq 2m+1}$ та $\Phi^{\langle 1 \rangle} = \{\Phi_q\}_{1 \leq q \leq 2m+1}$ (матриця-рядок), то ми можемо записати

$$f(x_1, \dots, x_m) = \hat{f}_{\text{KAN}}(x_1, \dots, x_m) = \Phi^{\langle 1 \rangle} \circ \Phi^{\langle 0 \rangle} \circ \mathbf{x}$$

Отже, залишається лише обрати параметризацію для кожної функції $\phi_{p,q}^{\langle j \rangle}$. Оригінальна робота [Liu+24] пропонує використовувати лінійну комбінацію певної фіксованої базисної функції $\beta(x)$ та B -сплайн порядку d :

$$\phi_{p,q}^{\langle j \rangle}(x) = \omega_{\beta} \beta(x) + \omega_S \sum_{k=1}^d \theta_{p,q,k}^{\langle j \rangle} B_{k,d}(x),$$

де $B_{k,d}(x)$ — k -тий B -сплайн порядку d , $\theta_{p,q,k}^{\langle j \rangle}$ — параметри моделі і ω_{β}, ω_S — фіксовані ваги для базисної функції та B -сплайнів відповідно (що є гіперпараметрами). В роботі пропонується обрати $\beta(x) := x\sigma(x)$.

Архітектура KAN для двох шарів зображена на Рис. 2.6.

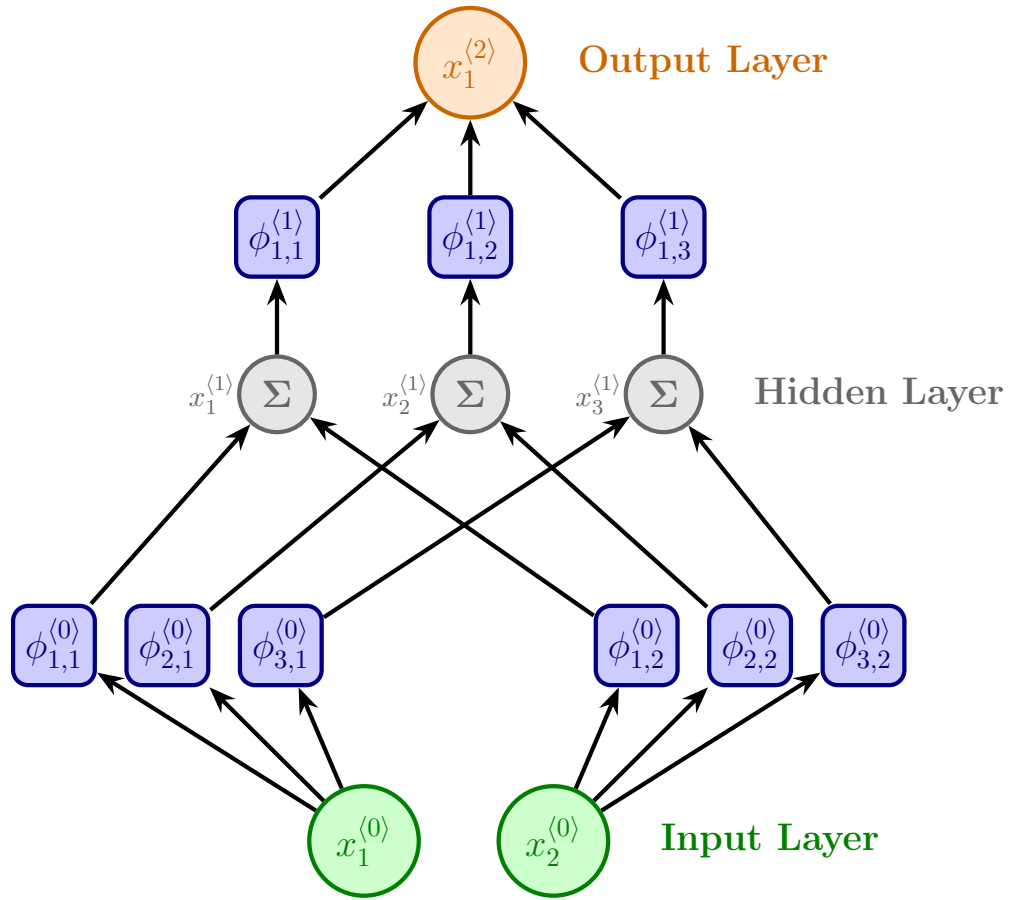

Рис. 2.6: Приклад KAN архітектури з трьома шарами з кількістю нейронів $n_0 = 2$, $n_1 = 3$, $n_2 = 1$.

Єдине, що ми ще не врахували — а чому така репрезентація взагалі дає універсальну апроксимацію на компактті $\mathcal{Q}_m$? Дійсно, хоч теорема Колмогорова-Арнольда дає точну рівність, але ми поки ніяк не гарантуємо, що якщо замінити функції $\{\phi_{p,q}\}$ на B -сплайни, то ми все одно можемо апроксимувати будь-яку функцію. Це питання досліджується в роботі [Liu+24], де доведена наступна теорема.

Теорема 2.22 (Теорема апроксимації KAN). *Нехай функція f має вигляд $f = \Phi^{(\ell)} \circ \dots \circ \Phi^{(0)} \circ \mathbf{x}$, де усі функції $\phi_{p,q}^{(j)} \in d + 1$ разів неперервно диференційовані. Тоді, існує така константа γ , що залежить від f і функцій $\{\phi_{p,q}\}$, та існують матриці $\tilde{\Phi}^{(\ell)}, \dots, \tilde{\Phi}^{(0)}$, що складаються з B -сплайнів порядку d і розміром сітки n_G , що для всіх $0 \leq r \leq d$ маємо*

$$\left\| f - \tilde{\Phi}^{(\ell)} \circ \dots \circ \tilde{\Phi}^{(0)} \circ \mathbf{x} \right\|_{C^r} \leq \gamma n_G^{r-(d+1)},$$

де $\|g\|_{C^r} = \sup_{|\beta| \leq r} \sup_{\mathbf{x} \in \mathcal{Q}_m} |g^{(\beta)}(\mathbf{x})|$.

2.2.3. Порівняння з MLP архітектурою

Отже, що краще: MLP чи KAN? Наведемо деякі переваги та недоліки кожної з архітектур.

1. **Кількість інструментів.** Оскільки останні 10 років було присвячено розвитку MLP архітектур, то для них існує набагато більше інструментів, бібліотек та фреймворків. Навіть якщо KAN має потенціал, то простий налаштунок та тренування може стати викликом.
2. **Інтерпретованість.** Оскільки KAN використовує B -сплайни, то вони є більш інтерпретованими, ніж MLP. Це може бути корисним для задач, де важливо зрозуміти, як саме мережа приймає рішення.
3. **Швидкість тренування.** Згідно з роботою [Liu+24], KAN мережі

поки приблизно в $10\times$ повільніші за MLP під час тренування. Проте, на практиці, цей показник часто не є критичним: значно більш важливою є точність та швидкість обчислення під час обрахунку передбачення.

4. **Швидкість передбачення.** Для простоти аналізу, нехай маємо дві мережі, написані як на MLP, так і на KAN, у якої ℓ шарів, в кожному з яких n нейронів і активаційна функція має степінь d . Тоді, кількість операцій для MLP мережі буде $\mathcal{O}(\ell n(n+d))$: на кожному переході між шарами, маємо n^2 операцій для обрахунку добутку матриця-вектор, потім nd операцій для обрахунку активаційної функції над отриманим вектором. Для KAN, кількість операцій буде $\mathcal{O}(\ell n^2 d)$: на кожному шарі, маємо n^2 функцій-ваг, кожна з яких вимагає d операцій для обрахунку.
5. **Кількість параметрів.** Асимптотично, KAN мережі мають більше параметрів, ніж MLP. Дійсно, для MLP маємо $\mathcal{O}(n^2 \ell)$ параметрів, у той час як KAN ще мають зберігати параметри для кожного B -сплайну, тобто складність стає $\mathcal{O}(n^2 \ell d)$. Проте, на практиці, можливо для KAN потрібно менше нейронів та шарів для досягнення аналогічної точності.

Розділ 3

KAN у контексті комп'ютерного зору

3.1. Класичні конволюційні нейронні мережі

Нагадаємо, що під час нашої попередньої дискусії, ми розглядали лише мультишарові перцептрони (MLP), що описуються рекурентним співвідношенням $\mathbf{x}^{(\ell+1)} = \phi(\mathbf{W}^{(\ell)}\mathbf{x}^{(\ell)} + \boldsymbol{\beta}^{(\ell)})$. Проте, як видно, в цьому рівнянні кожне проміжне значення, включно з початковим — це вектор. Уявімо, що нам потрібно побудувати нейронну мережу на основі зображення, яке є двовимірним масивом пікселів. Природньо розв'язати цю задачу наступним чином: просто розгорнемо зображення в одновимірний вектор, а потім застосуємо до нього MLP. І саме таким чином були побудовані одні з перших моделей машинного навчання на зображеннях. Зокрема, навіть до розвитку глибокого навчання, такий спосіб був використаний у біометричних системах для розпізнавання облич Eigenface [TP91] та Fisherface [BHK97], де зображення обличчя перетворювалося в одновимірний вектор, а потім застосовувався алгоритм PCA або LDA для зменшення розмірності [MR93].

Проте, як показує сучасна практика, такий підхід не є оптимальним. Найбільша проблема наступна: нехай задача є бінарною класифікацією над зображеннями розміру 100×100 . У якості нейронної мережі, ми під'єднаємо вхідний шар до прихованого шару зі 100 нейронами, що в свою чергу під'єднаний до виходу. Тоді, кількість параметрів у моделі буде $100 \times 100 \times 100 = 1$ млн, хоча модель містить буквально один малий прихований шар.

Річ у тому, що зв'язків між нейронами у вхідному та прихованому ша-

рах дуже багато і, як показує практика, більшість з них є зайвими. Нам потрібно побудувати таку функцію переходу, яка б враховувала просторову структуру зображення. Для цього, ми можемо використати концепцію *згортки* (convolution).

Історично, згортки виникли як наступний оператор над простором функцій: нехай маємо функції $f(x)$ та $g(x)$, тоді згорткою називають вираз

$$(f \star g)(x) = \int_{-\infty}^{\infty} f(\tau)g(x - \tau)d\tau. \quad (3.1)$$

Проте, в комп'ютерному зорі ми будемо використовувати дискретну версію згортки, причому в основному для трьохвимірних масивів. Почнемо, проте, з двовимірної версії. Визначимо згортку двохвимірного зображення наступним чином.

Означення 3.1. Маючи зображення $\mathbf{X} \in \mathbb{R}^{W \times H}$ та так званий *фільтр* або *ядро* $\mathbf{K} \in \mathbb{R}^{f \times f}$, результатом будемо називати нове зображення $\mathbf{Y} = \mathbf{K} \star \mathbf{X}$ розміру $(W - f + 1) \times (H - f + 1)$, яке визначається як

$$Y_{i,j} = \sum_{u=0}^{f-1} \sum_{v=0}^{f-1} X_{i+u,j+v} \cdot K_{u,v}. \quad (3.2)$$

Геометрично, фільтр накладається на зображення, починаючи з верхнього лівого кута, і переміщається по зображенню, обчислюючи нове значення пікселя шляхом обчислення скалярного добутку між фільтром та частиною зображення, на яку він накладається. Таким чином, нове зображення є результатом застосування фільтра до всіх можливих позицій у зображенні. Приклад застосування фільтра показано на Рисунку 3.1.

Коли ми тренуємо нейронну мережу, то сподіваємося, що вона навчиться правильно підбирати коефіцієнти у фільтрах. Наприклад, нейронна мережа може навчитися виділяти краї, текстури або інші важливі озна-

$$\begin{bmatrix} 0 & 1 & 1 & 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 1 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 \\ 1 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \end{bmatrix} \star \begin{bmatrix} 1 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 & 4 & 3 & 4 & 1 \\ 1 & 2 & 4 & 3 & 3 \\ 1 & 2 & 3 & 4 & 1 \\ 1 & 3 & 3 & 1 & 1 \\ 3 & 3 & 1 & 1 & 0 \end{bmatrix}$$

Рис. 3.1: Приклад згортки зображення 7×7 з фільтром 3×3 .

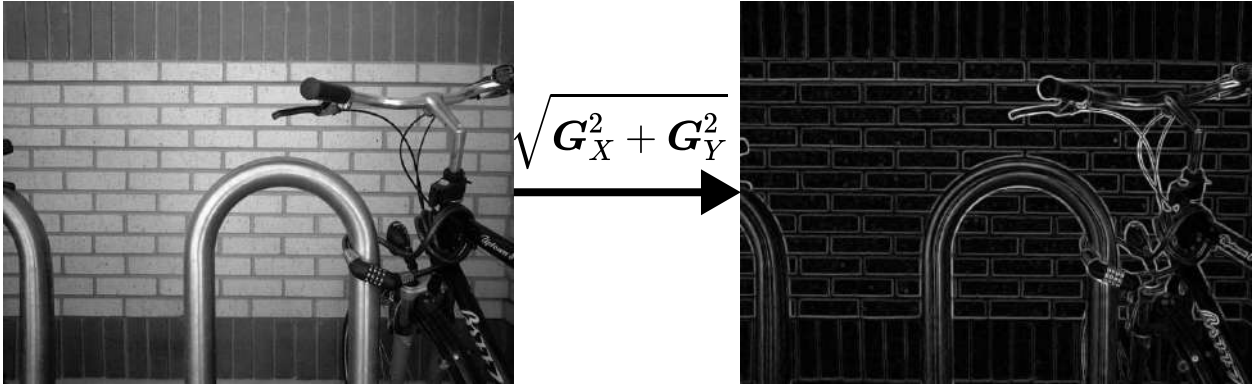

Рис. 3.2: Приклад виділення країв на зображенні за допомогою накладання конволюцій (фільтри Собеля). Ліворуч — оригінальне зображення, праворуч — виділені краї.

ки зображення. Приклад показано на Рисунку 3.2: якщо використати так звані фільтри Собеля:

$$\mathbf{G}_X = \begin{bmatrix} -1 & 0 & +1 \\ -2 & 0 & +2 \\ +1 & +2 & +1 \end{bmatrix}, \quad \mathbf{G}_Y = \begin{bmatrix} -1 & -2 & -1 \\ 0 & 0 & 0 \\ +1 & +2 & +1 \end{bmatrix}, \quad (3.3)$$

що виділяють вертикальні та горизонтальні краї відповідно, а далі обробити зображення $\mathbf{Y} := \sqrt{(\mathbf{G}_X \star \mathbf{X})^2 + (\mathbf{G}_Y \star \mathbf{X})^2}$ (де зазначені операції робляться по-елементно), то отримаємо виділені контури на зображенні.

3.2. Згортки у нейронних мережах

Проте, зазначена вище процедура була визначена лише для двовимірних зображень та наявності одного фільтра. У нейронних мережах ми зазвичай маємо справу з тривимірними масивами: наприклад, кольорове зображення є тривимірним масивом розміру $W \times H \times 3$, де 3 — це кількість кольорових каналів (червоний, зелений, синій). Тому, ми повинні розширити визначення згортки на тривимірні масиви.

Означення 3.2. Нехай $\mathbf{X} \in \mathbb{R}^{W \times H \times C}$ — набір з C зображень (кількість каналів) розміру $W \times H$, та $\mathbf{K} \in \mathbb{R}^{f \times f \times C'}$ — набір з C' фільтрів (ядер) розміру $f \times f \times C$. Тоді, результатом згортки буде нове зображення (тензор) $\mathbf{Y} \in \mathbb{R}^{(W-f+1) \times (H-f+1) \times C'}$, яке визначається як

$$Y_{i,j,k} = \sum_{u=0}^{f-1} \sum_{v=0}^{f-1} \sum_{c=0}^{C-1} X_{i+u,j+v,c} \cdot K_{u,v,c,k}. \quad (3.4)$$

Тут інтуїція дуже схожа: беремо фільтр $f \times f \times C$, накладаємо на частину зображення $W \times H \times C$, обчислюємо скалярний добуток та отримуємо нове значення одного пікселя. Проходимося по всьому об'єму, щоб отримати зображення розміру $(W - f + 1) \times (H - f + 1)$. Далі ми це повторюємо для всіх фільтрів C' , щоб отримати вже тензор $\mathbb{R}^{(W-f+1) \times (H-f+1) \times C'}$.

Проте, як можна помітити, задані операції конволюції ніяк не розв'язують нашу початкову проблему: розмір входу та виходу майже ніяк не змінюються (оскільки на практиці розмір фільтру $f \ll W, H$). Тому, нам потрібні інструменти, які дозволять зменшувати розмір зображення. Для цього введемо декілька інструментів.

- **Паддінг** (padding) — це додавання нулів до країв зображення. Це дозволяє зберегти розмір зображення незмінним під час згортки (себто, якщо у нас є зображення $W \times H$ та фільтр $f \times f$, то після паддінгу

зображення до $(W + f - 1) \times (H + f - 1)$, ми отримаємо нове зображення початкового розміру $W \times H$). Ця операція не зменшує розмір зображення, але працювати з нею стає зручніше надалі.

- **Страйд** (stride) — це крок, на який фільтр переміщується по зображенню. Зазвичай, ми використовуємо $s = 1$ або $s = 2$ або в рідкісних випадках $s = 3$. З використанням паддінгу та страйду s , ми можемо зменшити розмір зображення в кожному каналі з $W \times H$ до $\frac{W}{s} \times \frac{H}{s}$.
- **Пулінг** (pooling) — це операція, яка зменшує розмір зображення шляхом обчислення статистики (максимуму або середнього) над невеликими ділянками зображення. Наприклад, якщо ми маємо 2×2 ділянку зображення, то ми можемо взяти максимум або середнє значення пікселів у цій ділянці і замінити всю ділянку на це значення.

Таким чином, ідея побудови конволюційної нейронної мережі полягає в тому, що ми будемо використовувати згортки для виділення ознак з зображення, а потім зменшувати розмір зображення за допомогою пулінгу або страйду. Приклад конволюційної нейронної мережі показано на Рисунок 3.3. Як видно, ми маємо декілька шарів конволюційних фільтрів, які виділяють ознаки з зображення, а потім зменшують розмір зображення за допомогою пулінгу. Після цього, ми використовуємо повнозв'язний шар, щоб отримати остаточну класифікацію зображення.

Єдине ключове питання, що ми оминули — це як саме накладати нелінійність у конволюційних нейронних мережах. Дійсно, якщо просто взяти композицію згорткових шарів, то ми отримаємо одне лише лінійне перетворення. Тому, ми повинні накладати нелінійність після кожної згортки. Це можна зробити дуже просто: при кожному обрахунку суми $\sum_{u,v,c} X_{i+u,j+v,c} K_{u,v,c,k}$, ми будемо накладати нелінійність ϕ на результат та додавати зсув $\beta_{i,j,k}$.

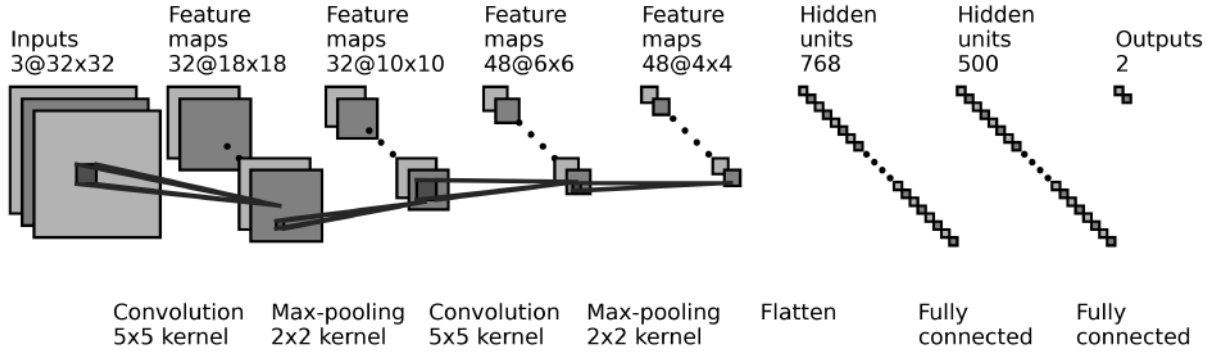

Рис. 3.3: Приклад глибокої конволюційної нейронної мережі

Означення 3.3. Нехай $\mathbf{X} \in \mathbb{R}^{W \times H \times C}$ — набір з C зображень (кількість каналів) розміру $W \times H$, та $\mathbf{K} \in \mathbb{R}^{f \times f \times C \times C'}$ — набір з C' фільтрів (ядер) розміру $f \times f \times C$. Тоді, результатом згортки з нелінійністю ϕ та страйдом s буде нове зображення $\mathbf{Y} \in \mathbb{R}^{\frac{W}{s} \times \frac{H}{s} \times C'}$, яке визначається як

$$Y_{i,j,k} = \phi \left(\sum_{u=0}^{f-1} \sum_{v=0}^{f-1} \sum_{c=0}^{C-1} X_{i+u,j+v,c} K_{u,v,c,k} + \beta_{i,j,k} \right). \quad (3.5)$$

Ця формула є ключовою для побудови конволюційних нейронних мереж і ми будемо орієнтуватись на неї у подальшій дискусії.

3.3. Згортки Колмогорова-Арнольда

Нарешті, ми дійшли до найцікавішого: побудова конволюцій Колмогорова-Арнольда. Наша конструкція вмотивована конструкцією [Bod+25], котру ми в цій роботі проаналізуємо та дослідимо детальніше. Отже, як і в оригінальній повнозв'язаній нейронній мережі, ідея полягає в тому, що ми будемо використовувати параметризовані функції замість скалярних значень. Таким чином, кожен елемент в фільтрі буде окремою функцією, що ми будемо накладати. Різницю між звичайною згорткою та згорткою Колмогорова-Арнольда можна побачити на Рисунок 3.4.

Таким чином, дамо наступне визначення згортки Колмогорова-

$$\mathbf{K}_{\text{MLP}} = \begin{bmatrix} k_{1,1} & \cdots & k_{1,f} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ k_{f,1} & \cdots & k_{f,f} \end{bmatrix} \in \mathbb{R}^{f \times f} \quad \mathbf{K}_{\text{KAN}} = \begin{bmatrix} \phi_{1,1}(x) & \cdots & \phi_{1,f}(x) \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ \phi_{f,1}(x) & \cdots & \phi_{f,f}(x) \end{bmatrix} \in \mathcal{F}^{f \times f}$$

MLP згортка $f \times f$, складається з f^2 параметрів $k_{i,j} \in \mathbb{R}$.

KAN згортка $f \times f$, складається з f^2 функцій $\phi_i(x) = \omega_{i,\beta}\beta(x) + \omega_{i,S}S(x)$.

Рис. 3.4: Порівняння між звичайною згорткою та згорткою Колмогорова-Арнольда.

Арнольда.

Означення 3.4. Нехай $\mathbf{X} \in \mathbb{R}^{W \times H \times C}$ — набір з C зображень (кількість каналів) розміру $W \times H$, та $\mathbf{K} \in \mathcal{F}^{f \times f \times C \times C'}$ — набір з C' фільтрів (ядер) розміру $f \times f \times C$, що складаються з параметризованих сплайнів. Тоді, результатом згортки буде нове зображення $\mathbf{Y} \in \mathbb{R}^{W \times H \times C'}$:

$$Y_{i,j,k} = \sum_{u=0}^{f-1} \sum_{v=0}^{f-1} \sum_{c=0}^{C'-1} \phi_{u,v,c,k}(X_{i+u,j+v,k}), \quad (3.6)$$

причому кожен $\phi_i(x) = \omega_{i,\beta}\beta(x) + \beta_{i,S} \sum_j c_{i,j} B_j(x)$, $\beta(x) = x\sigma(x)$.

Реалізацію згортки Колмогорова-Арнольда можна знайти в Додатку В.

3.3.1. Мотивація конволюцій Колмогорова-Арнольда

В MLP згортках ми вже бачили геометричний сенс: наприклад, фільтр при правильній побудові може виділяти краї або локальну геометрію зображення, проте складніші висновки можуть бути отримані лише після кількох конволюцій поспіль.

Головна користь KAN згортки, що ми вбачаємо, наступна: KAN згортки дозволяють будувати такі фільтри, що мають значно складнішу поведінку, ніж MLP згортки. Наприклад, у роботі [Bod+25] наводять наступний приклад: нехай ми задали поріг τ і усі пікселі, що мають більшу яскравість

ніж τ , стають ще світлішими, а усі інші стають темнішими. Таким чином, наша функція $\phi_{i,j}$ виглядає як:

$$\phi_{i,j}(x) = \begin{cases} \alpha_{\text{bright}} \cdot x, & \text{якщо } x \geq \tau_{i,j}, \\ \alpha_{\text{dark}} \cdot x, & \text{інакше.} \end{cases}$$

Помітимо, що таке перетворення зображення ми б не змогли реалізувати за допомогою звичайної MLP згортки.

3.4. B -сплайни

Як ми вже зазначали, в якості активаційної функції автори [Liu+24] використовують B -сплайни, тому варто розглянути їх дещо детальніше.

B -сплайни — це функції, які використовуються для апроксимації функцій та побудови кривих. Вони є частиною більш загальної категорії *сплайнів*, які є функціями, що складаються з декількох поліномів, які з'єднані разом у певних точках, що називаються *вузлами* (knots). B -сплайни є особливим випадком сплайнів, які мають певні властивості, такі як неперервність та гладкість, що робить їх дуже корисними для апроксимації функцій та побудови кривих.

В нашому конкретному випадку, ми будемо використовувати B -сплайни порядку d для апроксимації функцій у вигляді суми $S(x) = \sum_i c_i B_{i,d}(x)$ (з межами суми ми визначимось дещо пізніше), де функції $B_{i,d}(x)$ природньо називають *базисними функціями* B -сплайнів порядку d . Вони визначаються рекурсивно за допомогою формули Кокс-де Бьорна (Cox-de Boor

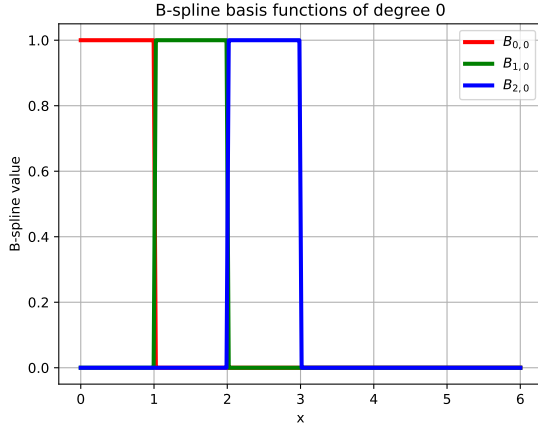
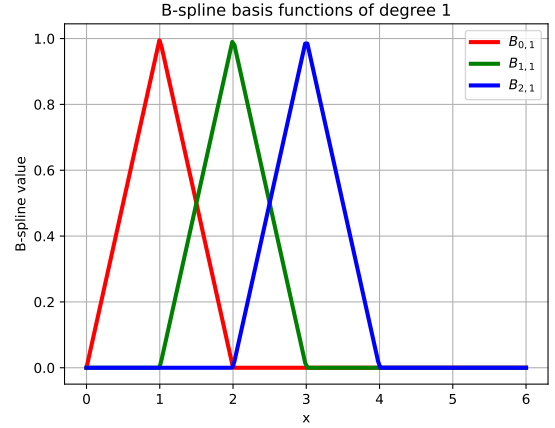
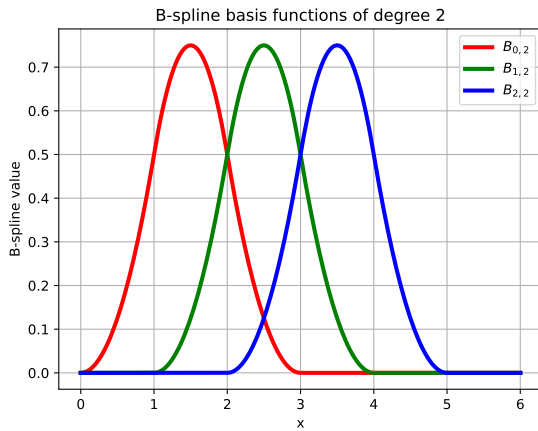
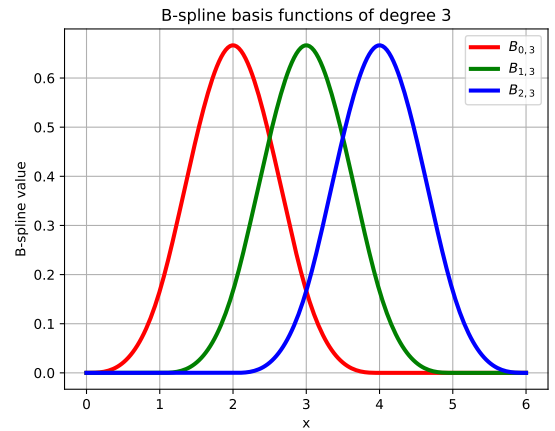
Степінь $d = 0$ Степінь $d = 1$ Степінь $d = 2$ Степінь $d = 3$

Рис. 3.5: Три базисних B -сплайн полінома $\{B_{i,d}(x)\}_{i \in \{0,1,2\}}$ для степенів поліномів $d \in \{0, 1, 2, 3\}$ на множині вузлів $\{0, \dots, 6\}$.

recursion formula) [Has+24] над вузлами $x_0, x_1, \dots, x_n$:

$$B_{i,0}(x) = \begin{cases} 1, & \text{якщо } x_i \leq x < x_{i+1}, \\ 0, & \text{інакше.} \end{cases} \quad (3.7)$$

$$B_{i,d}(x) = \frac{x - x_i}{x_{i+d} - x_i} B_{i,d-1}(x) + \frac{x_{i+d+1} - x}{x_{i+d+1} - x_{i+1}} B_{i+1,d-1}(x), \quad d > 0 \quad (3.8)$$

Проілюструємо ці базисні функції на прикладі B -сплайнів порядку $0 \leq d \leq 3$ на множині вузлів $\{0, \dots, 6\}$: дивись Рисунок 3.5.

Бачимо, що базисні функції $B_{i,d}(x)$ є неперервними та гладкими функціями, які мають значення 0 в усіх точках, окрім відрізка (x_i, x_{i+d+1}) . Більш

того, можна показати, що $B_{i,d}(x) \in \mathcal{C}^{d-1}(\mathbb{R})$. Як бачимо, чим більший порядок d , тим більший відрізок “покриває” базисний поліном $B_{i,d}(x)$. Саме тому при n вузлах, нам доступні лише $n - d - 1$ базисних функцій $B_{i,d}(x)$.

В оригінальній статті пропонується обирати $d = 3$ та побудувати сітку над областю $[-1, 1]$, розбивши її на n рівних частин. Таким чином, маємо вузли $x_i = -1 + 2i/n$ для $i = 0, \dots, n$. Щоб отримати $n + d$ базисних функцій, стаття пропонує розширити сітку в обидва боки, додавши по d вузлів з обох сторін. Таким чином, отримуємо наступний вигляд апроксимації:

$$\hat{f}(x|\mathbf{c}) = \sum_{i=1}^{n+d} c_i B_{i,d}(x), \quad x \in [-1, 1]. \quad (3.9)$$

Продемонструємо, як відбувається пошук коефіцієнтів $\{c_i\}_{0 \leq i \leq n+d}$ на практиці. Нехай нам задана певна функція $f(x)$ і ми хочемо її апроксимувати за допомогою B -сплайнів. Таку задачу можна розв’язати за допомогою методу найменших квадратів

$$\hat{\mathbf{c}} = \arg \min_{\mathbf{c} \in \mathbb{R}^{n+d}} \sum_{i=1}^{n+d} \left(f(x_i) - \hat{f}(x_i|\mathbf{c}) \right)^2 \quad (3.10)$$

$$= \arg \min_{\mathbf{c} \in \mathbb{R}^{n+d}} \sum_{i=1}^{n+d} \left(f(x_i) - \sum_{j=1}^{n+d} c_j B_{j,d}(x_i) \right)^2 \quad (3.11)$$

Як і у випадку з лінійною регресією, це зводиться до розв’язання системи лінійних рівнянь. В якості більш цікавого прикладу, візьмемо функцію $f(x) = x^2 e^{x/8} \sin(2\pi x)$. Далі, згенеруємо 100 точок на відрізку $[-1, 1]$, де y координата кожної точки x_i буде задана як $f(x_i) + \varepsilon$, де $\varepsilon \sim \mathcal{N}(0, 0.1)$ — випадковий шум з відносно малою дисперсією. На Рисунку 3.6 показано результат апроксимації за допомогою B -сплайнів порядку $d = 3$ з $n = 15$ вузлами, де ми шукали коефіцієнти за допомогою градієнтного спуску (метод Adam [Kin14]) з метрикою середньоквадратичної помилки (MSE).

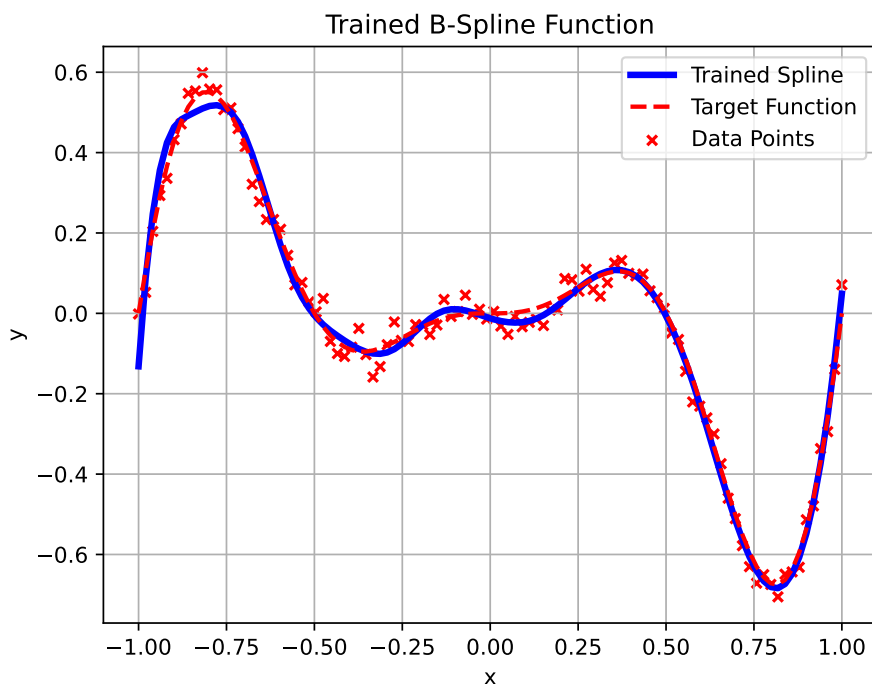

Рис. 3.6: Приклад апроксимації функції $f(x) = x^2 e^{x/8} \sin 2\pi x$ за допомогою B -сплайнів порядку $d = 3$ з $n = 10$ вузлами.

Як видно, отримана апроксимація дуже близька до оригінальної функції, що свідчить про досить хорошу якість апроксимації.

Реалізацію модуля B -сплайнів можна знайти в додатку Б.

Розділ 4

Експеримент

4.1. Набір даних MNIST

В цьому розділі ми проведемо експерименти з використанням набору даних MNIST. Цей набір даних містить 70000 зображень рукописних цифр від 0 до 9, розміром 28×28 пікселів. Він широко використовується для навчання та тестування алгоритмів комп'ютерного зору та машинного навчання. В даному експерименті ми будемо використовувати 60000 зображень для навчання та 10000 зображень для тестування. Кожне зображення є чорно-білим, і його пікселі мають значення від 0 до 255, де 0 — це чорний колір, а 255 — білий. Проте, ці значення пікселів ми нормалізуємо на відрізок $[0, 1]$ для стабілізації процесу тренування. Набір даних MNIST є стандартним набором даних для оцінки алгоритмів класифікації зображень, тому він ідеально підходить для нашого експерименту. Приклади зображень з набору даних MNIST були наведені на початку роботи, на Рисунку [1.1](#).

4.2. Архітектура нейронної мережі та результати

В нашому експерименті ми будемо використовувати нейронну мережу, що складається з трьох конволюційних шарів KAN та одного лінійного шару на виході. Архітектура проілюстрована на Рисунку [4.1](#).

Помітимо, що більшість параметрів в цій архітектурі зосереджені в перших трьох конволюційних шарах KAN, які мають 720, 13.8k та 41.5k па-

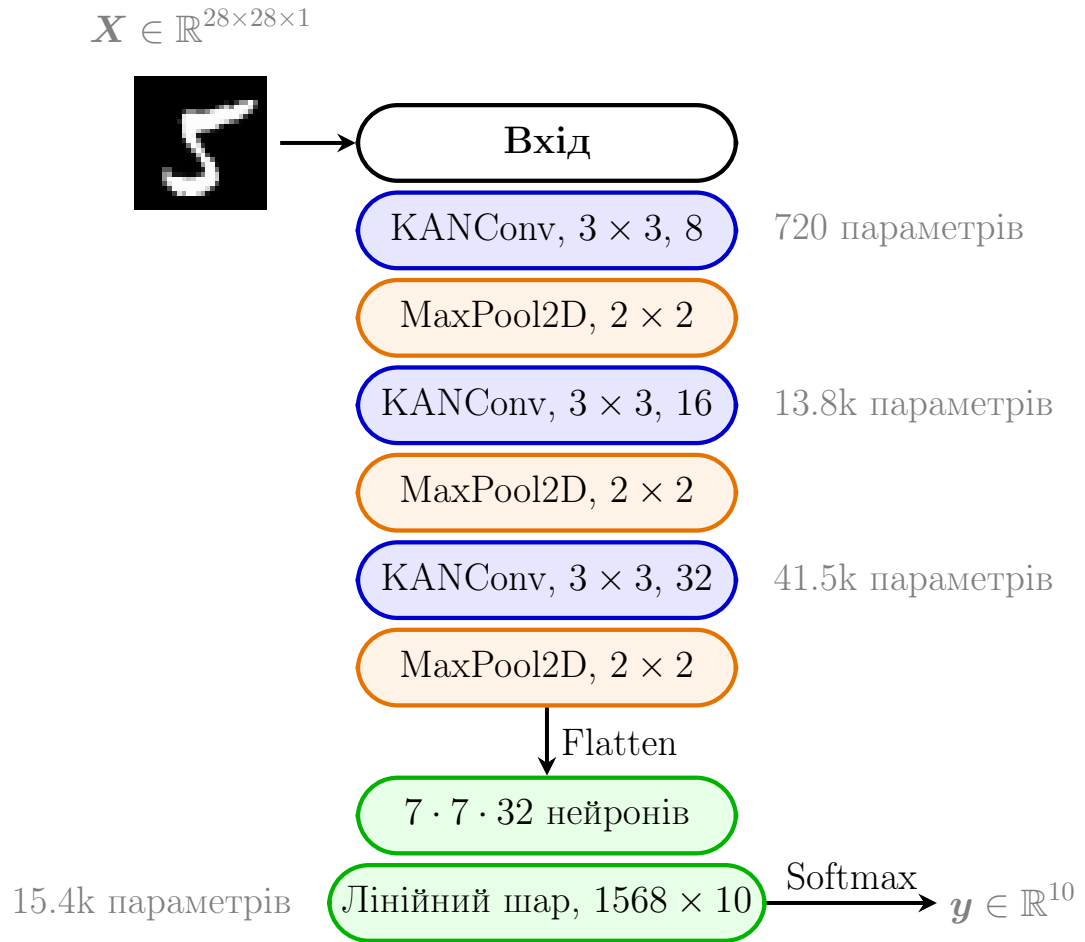

Рис. 4.1: Архітектура нейронної мережі на основі конволюційних шарів Колмогорова-Арнольда (SKAN).

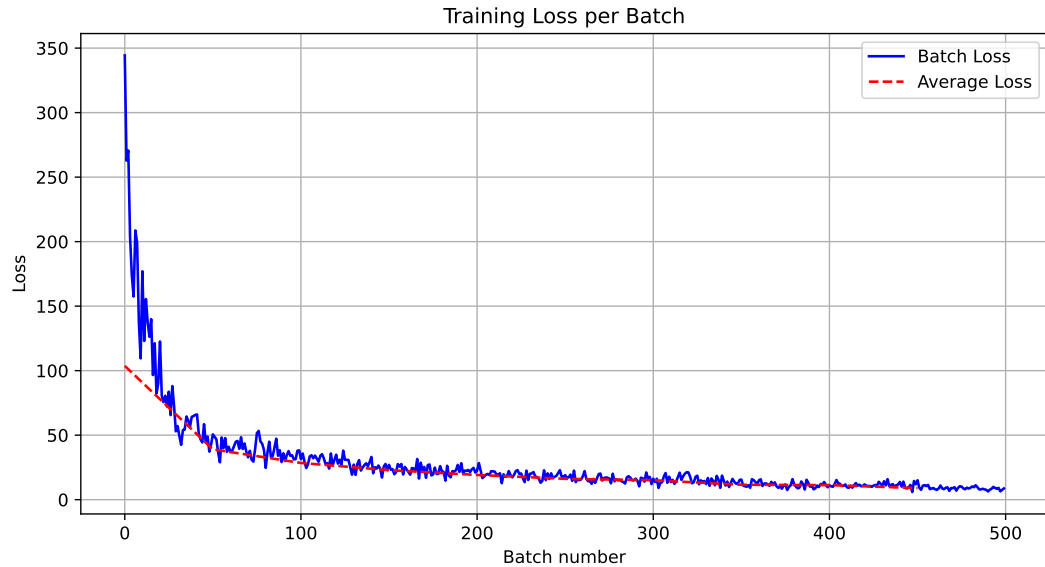

Рис. 4.2: Крива тренування нейронної мережі на основі конволюційних шарів Колмогорова-Арнольда (SKAN).

раметрів відповідно. Зауважимо, що замість останнього лінійного шару ми хотіли поставити плоский шар KAN, проте через нього час тренування дуже помітно зростає. Окрім того, процес навчання дуже складний: точність дуже часто не перевищувала 30% і пояснити це доволі важко. Тому ми вирішили залишити лінійний шар на виході, який в даному випадку є Softmax класифікатором.

З лінійним шаром, ми отримали **87.8% точності** на тестовому наборі даних MNIST. При цьому, F_1 міра дорівнює **87.2%**. Крива тренування зображена на Рисунок 4.2. Увесь код для запуску тренування лежить в репозиторії за наступним посиланням:

<https://github.com/ZamDimon/convolutional-kan>

Висновки

В цій роботі були розглянуті фундаментальні та формалізовані принципи роботи нейронних мереж. Ми конкретизували основну проблематику машинного навчання та, зокрема, пояснили, яка роль нейронних мереж у вирішенні цих проблем. Ми навели визначення та теореми, що показують дві парадигми побудови архітектур нейронних мереж: мультишарові перцептрони (MLP) та мережі Колмогорова-Арнольда (KAN). Для обох парадигм ми навели теореми, що доводять універсальність цих архітектур для апроксимації довільних функцій на гіперкубі $[0, 1]^m$. Ми також розглянули проблематику вибору кількості шарів та нейронів у кожному з них, а також вибору функції активації. Ми навели приклади використання нейронних мереж для розв'язання задач класифікації і показали на практиці, що теорема Цибенко дійсно працює для складної функції.

Нарешті, коли ми окреслили основну відмінність між MLP та KAN, ми розширили цю ідею на конволюційні нейронні мережі (CNN) та провели експерименти на наборі даних MNIST за допомогою нейронних мереж, що повністю складалися з шарів KAN. Незважаючи на складнощі в процесі тренування, отримана точність у 87.8% показує перспективність використання KAN для задач комп'ютерного зору.

Література

- [Bar94] Andrew Barron. Approximation and Estimation Bounds for Artificial Neural Networks. *Machine Learning* 14 (січ. 1994), с. 115—133. DOI: [10.1007/BF00993164](https://doi.org/10.1007/BF00993164).
- [BH89] Eric B. Baum та David Haussler. What Size Net Gives Valid Generalization?: *Neural Computation* 1.1 (бер. 1989), с. 151—160. ISSN: 0899-7667. DOI: [10.1162/neco.1989.1.1.151](https://doi.org/10.1162/neco.1989.1.1.151). eprint: <https://direct.mit.edu/neco/article-pdf/1/1/151/811817/neco.1989.1.1.151.pdf>. URL: <https://doi.org/10.1162/neco.1989.1.1.151>.
- [BHK97] P.N. Belhumeur, J.P. Hespanha та D.J. Kriegman. Eigenfaces vs. Fisherfaces: recognition using class specific linear projection. *IEEE Transactions on Pattern Analysis and Machine Intelligence* 19.7 (1997), с. 711—720. DOI: [10.1109/34.598228](https://doi.org/10.1109/34.598228).
- [Bod+25] Alexander Dylan Bodner та ін. *Convolutional Kolmogorov-Arnold Networks*. 2025. arXiv: [2406.13155](https://arxiv.org/abs/2406.13155) [cs.CV]. URL: <https://arxiv.org/abs/2406.13155>.
- [Bro20] Tom B Brown. Language models are few-shot learners. arXiv preprint arXiv:2005.14165 (2020).
- [Cyb89] G. Cybenko. Approximation by superpositions of a sigmoidal function. *Mathematics of Control, Signals and Systems* 2.4 (1989), с. 303—314. DOI: [10.1007/BF02551274](https://doi.org/10.1007/BF02551274). URL: <https://doi.org/10.1007/BF02551274>.

- [Den12] Li Deng. The mnist database of handwritten digit images for machine learning research. *IEEE Signal Processing Magazine* 29.6 (2012), c. 141–142.
- [Goo+14] Ian Goodfellow та ін. Generative adversarial nets. *Advances in neural information processing systems* 27 (2014).
- [Has+24] Shahid Hasan та ін. B-spline curve theory: An overview and applications in real life. *Nonlinear Engineering* 13 (груд. 2024). DOI: [10.1515/nleng-2024-0054](https://doi.org/10.1515/nleng-2024-0054).
- [ITD23] Guillermo Iglesias, Edgar Talavera та Alberto Díaz-Álvarez. A survey on GANs for computer vision: Recent research, analysis and taxonomy. *Computer Science Review* 48 (2023), c. 100553.
- [Kap+20] Jared Kaplan та ін. Scaling laws for neural language models. *arXiv preprint arXiv:2001.08361* (2020).
- [Kin14] Diederik P Kingma. Adam: A method for stochastic optimization. *arXiv preprint arXiv:1412.6980* (2014).
- [Kuz+24] Oleksandr Kuznetsov та ін. AttackNet: Enhancing biometric security via tailored convolutional neural network architectures for liveness detection. *Computers & Security* 141 (2024), c. 103828. ISSN: 0167-4048. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.cose.2024.103828>. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0167404824001299>.
- [KZF24] Oleksandr Kuznetsov, Dmytro Zakharov та Emanuele Frontoni. Deep learning-based biometric cryptographic key generation with post-quantum security. *Multimedia Tools and Applications* 83.19 (2024), c. 56909–56938. DOI: [10.1007/s11042-023-17714-7](https://doi.org/10.1007/s11042-023-17714-7). URL: <https://doi.org/10.1007/s11042-023-17714-7>.

- [LB+95] Yann LeCun, Yoshua Bengio та ін. Convolutional networks for images, speech, and time series. The handbook of brain theory and neural networks 3361.10 (1995), с. 1995.
- [Li+24] Yang Li та ін. Recent developments in recommender systems: A survey. IEEE Computational Intelligence Magazine 19.2 (2024), с. 78—95.
- [Lip87] Richard Lippmann. An introduction to computing with neural nets. IEEE ASSP Magazine 4 (1987), с. 4—22. URL: <https://api.semanticscholar.org/CorpusID:8275028>.
- [Liu+24] Ziming Liu та ін. Kan: Kolmogorov-arnold networks. arXiv preprint arXiv:2404.19756 (2024).
- [Min+23] Shervin Minaee та ін. Biometrics recognition using deep learning: A survey. Artificial Intelligence Review 56.8 (2023), с. 8647—8695.
- [Mor20] Sidney Morris. Hilbert 13: Are there any genuine continuous multivariate real-valued functions?: Bulletin of the American Mathematical Society 58 (лип. 2020), с. 1. DOI: [10.1090/bull/1698](https://doi.org/10.1090/bull/1698).
- [MR93] Andrzej Mackiewicz та Waldemar Ratajczak. Principal components analysis (PCA). Computers and Geosciences 19.3 (1993), с. 303—342. ISSN: 0098-3004. DOI: [https://doi.org/10.1016/0098-3004\(93\)90090-R](https://doi.org/10.1016/0098-3004(93)90090-R). URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/009830049390090R>.
- [Mur22] Kevin P. Murphy. *Probabilistic Machine Learning: An introduction*. MIT Press, 2022. URL: probml.ai.
- [N63] Kolmogorov A. N. On the representation of continuous functions of several variables as superpositions of continuous functions of one variable and addition. (1957) Amer. Math. Soc. Transl., «28: Si-

- xteen Papers on Analysis» (1963). URL: <https://bookstore.ams.org/view?ProductCode=TRANS2/28>.
- [Qin+24] Libo Qin та ін. Large language models meet nlp: A survey. arXiv preprint arXiv:2405.12819 (2024).
- [Red+16] Joseph Redmon та ін. “You Only Look Once: Unified, Real-Time Object Detection”. 2016 IEEE Conference on Computer Vision and Pattern Recognition (CVPR). 2016, c. 779—788. DOI: [10.1109/CVPR.2016.91](https://doi.org/10.1109/CVPR.2016.91).
- [TP91] M.A. Turk та A.P. Pentland. “Face recognition using eigenfaces”. Proceedings. 1991 IEEE Computer Society Conference on Computer Vision and Pattern Recognition. 1991, c. 586—591. DOI: [10.1109/CVPR.1991.139758](https://doi.org/10.1109/CVPR.1991.139758).
- [Vas17] A Vaswani. Attention is all you need. Advances in Neural Information Processing Systems (2017).
- [Wan+24] Yulin Wang та ін. Computation-efficient deep learning for computer vision: A survey. Cybernetics and Intelligence (2024).
- [Zha+21] Aston Zhang та ін. Dive into deep learning. arXiv preprint arXiv:2106.11342 (2021).
- [ZKF24] Dmytro Zakharov, Oleksandr Kuznetsov та Emanuele Frontoni. Unrecognizable yet identifiable: Image distortion with preserved embeddings. Engineering Applications of Artificial Intelligence 137 (2024), c. 109164. ISSN: 0952-1976. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.engappai.2024.109164>. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0952197624013228>.

Додаток А

Програмний код для тренування мережі Цибенко

В цьому додатку, ми наведемо програмний код для тренування мережі Цибенко на прикладі задачі класифікації. Для цього ми використаємо бібліотеку TensorFlow на мові програмування Python. Для початку, ми імпортуємо необхідні бібліотеки:

```
1 # Standard imports
2 from __future__ import annotations
3 from pathlib import Path
4
5 # Tensorflow and numpy imports
6 import tensorflow as tf
7 import numpy as np
8
9 # Matplotlib imports
10 import matplotlib.pyplot as plt
11 from matplotlib import ticker, cm
12 from matplotlib.colors import LinearSegmentedColormap
```

Далі, створюємо функції для побудови графіків та генерації набору даних:

```
1 # Selecting primary colors
2 PRIMARY_COLOR_POSITIVE = 'mediumspringgreen'
3 PRIMARY_COLOR_NEGATIVE = 'violet'
4 CMAP = LinearSegmentedColormap.from_list("Custom",
5     ↪ [PRIMARY_COLOR_NEGATIVE, PRIMARY_COLOR_POSITIVE], N=20)
6
6 # Picking a number of points to draw
```

```

7 DATASET_SIZE = 1000
8 RADIUS = 0.8
9
10 def get_labels(x: np.ndarray) -> np.ndarray:
11     """
12     Based on array of  $R^2$  coordinates, returns an array of bits
13     ↪ indicating
14     whether the point is included in the region
15     """
16     return 0.5*(x[:,1]-0.5)**2 - 0.4*(x[:,0]-0.5)**2 < 0.02
17
18 def generate_dataset() -> np.ndarray:
19     """
20     Generates a random dataset based on the curve provided
21     """
22
23     x = tf.random.uniform(shape=(DATASET_SIZE, 2))
24     return x, get_labels(x)
25
26 def display_dataset(x: np.ndarray, y: np.ndarray, save_path: Path =
27     ↪ None) -> None:
28     """
29     Displays the dataset in a form of a scatterplot
30
31     Args:
32         x - an array of points in  $R^2$ 
33         y - an array of bits, marking the class of each point
34     """
35
36     # Split the dataset into two parts
37     x_positive = np.array([x for x, y in zip(x, y) if y])
38     x_negative = np.array([x for x, y in zip(x, y) if not y])
39
40     # Display two scatterplots
41     fig, ax = plt.subplots()

```

```

41     ax.set_xlim([0.0, 1.0])
42     ax.set_ylim([0.0, 1.0])
43     plt.scatter(x_positive[:,0], x_positive[:,1],
44                 ↪ color=PRIMARY_COLOR_POSITIVE, edgecolors='black')
45     plt.scatter(x_negative[:,0], x_negative[:,1],
46                 ↪ color=PRIMARY_COLOR_NEGATIVE, edgecolors='black')
47     plt.grid()
48
49     # Showing the plot and saving if needed
50     if save_path is not None:
51         plt.savefig(save_path, transparent=True)
52
53     plt.show()
54
55 def display_dataset_with_heatmap(x: np.ndarray,
56                                 y: np.ndarray,
57                                 fn: callable,
58                                 save_path: Path = None) -> None:
59     """
60     Displays the dataset in a form of a scatterplot together
61     with the heatmap plotted using fn function
62
63     Args:
64         x - an array of points in  $R^2$ 
65         y - an array of bits, marking the class of each point
66         fn - function from  $R^2$  to  $R$ , according to which the heatmap
67             ↪ is built
68         save_path - path where image is saved. Select None to omit
69             ↪ saving
70     """
71
72     # Preparing the plot
73     fig, ax = plt.subplots()
74
75     # Show the heatmap
76     x_nodes = np.linspace(0.0, 1.0, 3000)

```



```

73     y_nodes = np.linspace(0.0, 1.0, 3000)
74     xx, yy = np.meshgrid(x_nodes, y_nodes)
75     r1, r2 = xx.flatten(), yy.flatten()
76     r1, r2 = r1.reshape((len(r1), 1)), r2.reshape((len(r2), 1))
77     grid = np.hstack((r1, r2))
78     prediction = np.array(fn(grid))
79     zz = prediction.reshape(xx.shape)
80     c = plt.contourf(xx, yy, zz, cmap=CMAP)
81     fig.colorbar(c)
82
83     # Split the dataset into two parts
84     x_positive = np.array([x for x, y in zip(x, y) if y])
85     x_negative = np.array([x for x, y in zip(x, y) if not y])
86
87     # Display two scatterplots
88     ax.set_xlim([0.0, 1.0])
89     ax.set_ylim([0.0, 1.0])
90     plt.scatter(x_positive[:,0], x_positive[:,1],
91                ↪ color=PRIMARY_COLOR_POSITIVE, edgecolors='black')
92     plt.scatter(x_negative[:,0], x_negative[:,1],
93                ↪ color=PRIMARY_COLOR_NEGATIVE, edgecolors='black')
94     plt.grid()
95
96     # Showing the plot and saving if needed
97     if save_path is not None:
98         plt.savefig(save_path, transparent=True)
99
100    plt.show()

```

Генеруємо датасет та зберігаємо його візуалізацію:

```

1 x, y = generate_dataset()
2 display_dataset(x, y, save_path='dataset.pdf')
3 display_dataset_with_heatmap(x, y, get_labels,
4    ↪ save_path='./classification-example.pdf')
5 # Convert array of bits to array of 0.0's and 1.0's
6 y = tf.cast(y, tf.float32)

```

Далі, головна частина: клас для специфікації архітектури мережі Ци-бенко та її тренування:

```

1 class CybenkoNetwork:
2     """
3     Class representing the Cybenko network
4     """
5
6     ACTIVATION = 'sigmoid'
7     INITIALIZER = 'GlorotNormal'
8     LEARNING_RATE = 0.05
9
10    def __init__(self, hidden_layer_size: int = 6, learning_rate: float
11        ↪ = 0.05) -> None:
12        """
13        Initializes the CybenkoNetwork instance.
14
15        Args:
16            - hidden_layer_size: number of hidden neurons (n from paper)
17            - learning_rate: how fast to train the network
18        """
19
20        self._hidden_layer = tf.keras.layers.Dense(HIDDEN_LAYER_SIZE,
21            activation=CybenkoNetwork.ACTIVATION,
22            bias_initializer=CybenkoNetwork.INITIALIZER,
23            kernel_initializer=CybenkoNetwork.INITIALIZER)
24
25        self._alpha = tf.Variable(tf.random.normal((1,
26            ↪ hidden_layer_size))), name='alpha')
27
28        self._optimizer =
29            ↪ tf.keras.optimizers.legacy.Adam(learning_rate=learning_rate)
30
31        self._mean = 0.5 # Value needed for final classification
32
33    def predict(self, x: np.ndarray) -> np.ndarray:
34        """
35        Based on the batch of inputs, gives a batch of predictions

```

```

30
31     Args:
32         x - batch of inputs
33     """
34
35     z = self._hidden_layer(x)
36     return tf.matmul(self._alpha, tf.transpose(z))
37
38 def predict_binary(self, x: np.ndarray) -> np.ndarray:
39     """
40     Predicts the class of each x value in a form of bit
41
42     Args:
43         x - batch of inputs
44     """
45
46     prediction = self.predict(x)
47     return prediction > self._mean
48
49 def train(self, x: np.ndarray, y: np.ndarray, epochs: int = 5000,
50 ↪ batch_size: int = 1024) -> None:
51     """
52     Trains the model on given dataset (x, y) with the specified
53     ↪ number of epochs
54     and batch size.
55
56     Args:
57         x, y - array of R^2 coordinates and corresponding label
58         epochs - number of epochs to train with
59         batch_size - number of pairs for each gradient iteration step
60     """
61
62     for epoch in range(epochs):
63         for offset in range(0, len(x), batch_size):
64             # Getting the batch
65             xs, ys = x[offset: offset + batch_size], y[offset:

```

```

        ↪ offset + batch_size]

64
65     with tf.GradientTape() as tape:
66         # Forward pass: calculating the MSE loss
67         loss_value = tf.reduce_mean((self.predict(xs) -
        ↪ np.array([ys]))**2)
68
69         # Use the gradient tape to automatically retrieve
70         # the gradients of the trainable variables with respect
        ↪ to the loss.
71         grads = tape.gradient(loss_value, [self._alpha,
        ↪ *self._hidden_layer.trainable_variables])
72         # Run one step of gradient descent by updating
73         # the value of the variables to minimize the loss.
74         self._optimizer.apply_gradients(zip(grads, [self._alpha,
        ↪ *self._hidden_layer.trainable_variables]))
75
76     if (epoch + 1) % 100 == 0:
77         print(f'Finished epoch {epoch+1}, loss value:
        ↪ {loss_value}...')
78
79     print('Training finished!')
80     # Calculating the mean score for the whole dataset
81     # (needed further to predict the class in the binary form)
82     self._mean = np.mean(self.predict(x))

```

Далі, починаємо тренування:

```

1 # Initializing and training the model
2 HIDDEN_LAYER_SIZE = 6
3 model = CybenkoNetwork(hidden_layer_size=HIDDEN_LAYER_SIZE,
    ↪ learning_rate=0.05)
4 model.train(x, y, epochs=5000, batch_size=1024)

```

Далі, залишається лише відобразити неперервне передбачення мережі, дискретне передбачення та передбачення проміжних значень:

```

1 display_dataset_with_heatmap(x, y, model.predict,
    ↪ save_path='classification-cont-prediction.pdf')
2 display_dataset_with_heatmap(x, y, model.predict_binary,
    ↪ save_path='classification-discr-prediction.pdf')
3 for i in range(HIDDEN_LAYER_SIZE):
4     display_dataset_with_heatmap(x, y,
5         lambda x: np.array([model._hidden_layer(x)[: ,i]]),
6         save_path=f'layer-{i+1}-prediction.pdf')

```

Нарешті, виводимо параметри моделі:

```

1 print('Weights and biases:', model._hidden_layer.trainable_variables)
2 print('alpha weights:', model._alpha)

```

Додаток Б

Програмний код модуля *B*-сплайнів

В цьому додатку, ми наведемо програмний код для реалізації модуля *B*-сплайнів на фреймворку PyTorch на мові програмування Python.

```
1 from __future__ import annotations
2
3 import torch
4 import torch.nn as nn
5
6 import numpy as np
7
8 class BSpline(nn.Module):
9     """
10     Class for B-spline interpolation using PyTorch.
11     This class allows for the creation of B-spline curves with a
12     ↪ specified number of control points and degree.
13     The B-spline curve is defined by a set of control points and a
14     ↪ knot vector.
15     The B-spline basis functions are computed using the Cox-de Boor
16     ↪ recursion formula.
17     """
18
19     def __init__(
20         self,
21         knots: int,
22         degree: int = 3
23     ) -> None:
24         """
25         Initializes the B-spline object.
26         Args:
```

```

24         knots (int): Number of control points.
25         degree (int): Degree of the B-spline. Default is 3
26         ↪ (cubic B-spline).
27
28         """
29
30         super(BSpline, self).__init__()
31
32         self.knots = knots
33         self.degree = degree
34
35         # Setting up the grid
36         grid = torch.linspace(-1, 1, knots) # Knot vector of length
37         ↪ knots + degree + 1
38         grid = BSpline.extend_grid(grid, k=degree) # Extend the grid
39         ↪ on either side by degree steps
40         self.register_buffer('grid', grid)
41
42         # Prepare trainable parameters
43         coeffs_num = knots + 2 * degree - 1
44         self.coeffs_num = coeffs_num
45         self.coeffs = nn.Parameter(torch.randn(coeffs_num)) #
46         ↪ Learnable coefficients
47
48
49     @staticmethod
50     def extend_grid(grid: np.ndarray, k: int) -> np.ndarray:
51         """
52         Extends the grid on either size by k steps
53
54         Args:
55             grid: number of splines x number of control points
56             k: spline order
57
58         Returns:
59             new_grid: number of splines x (number of control points
60             ↪ + 2 * k)

```

```

55         """
56
57         n_intervals = len(grid) - 1
58         bucket_size = (grid[-1] - grid[0]) / n_intervals
59
60         for i in range(k):
61             grid = torch.cat([grid[:1] - bucket_size, grid])
62             grid = torch.cat([grid, grid[-1:] + bucket_size])
63
64         return grid
65
66
67     def b_spline_basis(self, x: torch.Tensor) -> torch.Tensor:
68         """
69         Evaluates the B-spline basis functions at position x.
70         """
71
72         tensor_shape = x.shape
73         basis = torch.zeros((self.knots+2*self.degree-1,
74             ↪ self.degree+1, *tensor_shape), dtype=x.dtype,
75             ↪ device=x.device)
76
77         for i in range(self.knots+2*self.degree-1):
78             basis[i, 0, :] = torch.where(
79                 (x >= self.grid[i]) & (x < self.grid[i+1]),
80                 torch.ones_like(x),
81                 torch.zeros_like(x)
82             )
83
84         for d in range(1, self.degree+1):
85             for i in range(self.knots+2*self.degree-1-d):
86                 b1 = (x - self.grid[i]) * basis[i, d-1] /
87                     ↪ (self.grid[i+d] - self.grid[i])
88                 b2 = (self.grid[i+d+1] - x) * basis[i+1, d-1] /
89                     ↪ (self.grid[i+d+1] - self.grid[i+1])
90                 basis[i, d, :] = b1 + b2

```



```
87
88     return basis[:, self.degree, ...] # The last column
      ↪ corresponds to the degree of the spline
89
90
91     def forward(self, x: torch.Tensor) -> torch.Tensor:
92         """
93         Computes the forward pass of the B-spline.
94         """
95
96         basis_values = self.b_spline_basis(x)
97         return basis_values.T @ self.coeffs
```

Додаток В

Програмний код конволюційного шару Колмогорова-Арнольда

В цьому додатку, ми наведемо програмний код для реалізації конволюційного шару Колмогорова-Арнольда на фреймворку PyTorch на мові програмування Python.

```
1 """
2 Implementation of the KANConv2d layer as described in my
3 Bachelor's thesis. This layer is a convolutional layer that
4 uses a spline-based approach to learn the convolutional
5 kernel weights. The layer is designed to work with 2D input
6 data, such as images.
7 """
8 from __future__ import annotations
9
10 from typing import Tuple, Union
11
12 import torch
13 import torch.nn as nn
14 import torch.nn.functional as F
15 import numpy as np
16
17
18 class KANConv2d(nn.Module):
19     """
20     Implementation of the KANConv2d layer as described in my
21     Bachelor's thesis. This layer is a convolutional layer that
22     uses a spline-based approach to learn the convolutional
23     kernel weights. The layer is designed to work with 2D input
24     data, such as images.
```

```

25     """
26
27     def __init__(
28         self,
29         in_channels: int,
30         out_channels: int,
31         kernel_size: Union[Tuple[int, int], int],
32         stride: int = 1,
33         padding: int = 1,
34         spline_points: int = 5,
35         spline_degree: int = 3,
36         spline_coefficients_variance: float = 0.1,
37     ) -> None:
38         """
39         - 'in_channels': Number of input channels
40         - 'out_channels': Number of output channels
41         - 'kernel_size': Size of the convolutional kernel (assumes
42           ↪ to be square if of type 'int')
43         - 'stride': Stride of the convolution
44         - 'padding': Padding added to all sides of the input
45         - 'spline_points': Number of points for the spline basis
46           ↪ functions
47         - 'spline_coefficients_variance': Variance of the spline
48           ↪ coefficients initialization
49         - 'spline_degree': Degree of the spline basis functions
50         """
51
52         super(KANConv2d, self).__init__()
53
54         if isinstance(kernel_size, int):
55             kernel_size = (kernel_size, kernel_size)
56
57         if isinstance(stride, int):
58             stride = (stride, stride)
59
60         if isinstance(padding, int):
61             padding = (padding, padding)

```

```

58     # Set the internal parameters
59     self.in_channels = in_channels
60     self.out_channels = out_channels
61     self.kernel_size = kernel_size
62     self.stride = stride
63     self.padding = padding
64     self.knots = spline_points
65     self.degree = spline_degree
66
67     # Learnable weights for beta(x) and spine basis functions
68     self.beta_weights = nn.Parameter(torch.randn(out_channels,
69     ↪ in_channels, kernel_size[0], kernel_size[1]))
70
71     self.spline_weights = nn.Parameter(torch.randn(out_channels,
72     ↪ in_channels, kernel_size[0], kernel_size[1]))
73
74     # Setting up the grid
75     grid = torch.linspace(-1, 1, self.knots) # Knot vector of
76     ↪ length knots + degree + 1
77     grid = KANConv2d.extend_grid(grid, d=self.degree) # Extend
78     ↪ the grid on either side by degree steps
79     self.register_buffer('grid', grid)
80
81     # Prepare trainable parameters
82     spline_coefficients = self.knots + 2 * self.degree - 1 #
83     ↪ Number of coefficients for the spline representation
84     self.spline_coefficients = spline_coefficients
85
86     # Initialize the spline coefficients according to the normal
87     ↪ distribution
88
89     # with the specified variance
90     std = np.sqrt(spline_coefficients_variance)
91     self.coeffs = nn.Parameter(std *
92     ↪ torch.randn(spline_coefficients, out_channels,
93     ↪ in_channels, kernel_size[0], kernel_size[1])) #
94     ↪ Learnable coefficients

```

```

85     @staticmethod
86     def extend_grid(grid: np.ndarray, d: int) -> np.ndarray:
87         """
88         Extends the grid on either size by d steps
89
90         Args:
91             grid: number of splines x number of control points
92             d: spline order
93
94         Returns:
95             new_grid: number of splines x (number of control points
96                       ↪ + 2*d)
97         """
98
99         n_intervals = len(grid) - 1
100         bucket_size = (grid[-1] - grid[0]) / n_intervals
101
102         for _ in range(d):
103             grid = torch.cat([grid[:1] - bucket_size, grid])
104             grid = torch.cat([grid, grid[-1:] + bucket_size])
105
106         return grid
107
108     def b_spline_basis(self, x: torch.Tensor) -> torch.Tensor:
109         """
110         Evaluates the B-spline basis functions at position x.
111         """
112
113         tensor_shape = x.shape
114
115         # Using x.device for basis, assuming grid will be used
116         ↪ accordingly or is on the same device
117
118         basis = torch.zeros((self.knots+2*self.degree-1,
119                             ↪ self.degree+1, *tensor_shape), dtype=x.dtype,
120                             ↪ device=x.device)

```

```

117
118     # Ensure grid is on the same device as x for operations
    ↪ involving both
119     grid_local = self.grid.to(x.device)
120
121     for i in range(self.spline_coefficients):
122         # Ensure operations are between tensors on the same
    ↪ device
123         condition = (x >= grid_local[i]) & (x < grid_local[i+1])
124         basis[i, 0, ...] = torch.where(
125             condition,
126             torch.ones_like(x),
127             torch.zeros_like(x)
128         )
129
130     for d in range(1, self.degree+1):
131         for i in range(self.spline_coefficients-d):
132             # Clone the slices of 'basis' from the previous
    ↪ degree (d-1) before using them.
133             # This prevents the inplace modification of 'basis'
    ↪ (via .copy_ below)
134             # from affecting the versions of these tensors
    ↪ needed by autograd.
135             basis_i_prev_d = basis[i, d-1, ...].clone()
136             basis_i_plus_1_prev_d = basis[i+1, d-1, ...].clone()
137
138             # Denominators
139             den1 = grid_local[i+d] - grid_local[i]
140             den2 = grid_local[i+d+1] - grid_local[i+1]
141
142             # Calculate b1
143             # Note: Original code divides directly. If den1 can
    ↪ be zero, this can lead to inf/nan.
144             # This fix focuses on the autograd error, not
    ↪ numerical stability of division by zero.
145             if den1 == 0: # Avoid division by zero; result of

```

```

    ↪ this term is effectively 0 if numerator is
    ↪ finite.
146         # Or handle as per specific B-spline
    ↪ convention for coincident knots.
147         # For now, if den1 is 0, b1 will be 0
    ↪ assuming basis_i_prev_d is not
    ↪ inf/nan.

148         b1 = torch.zeros_like(x)
149     else:
150         b1 = (x - grid_local[i]) * basis_i_prev_d / den1
151
152     # Calculate b2
153     if den2 == 0: # Similar handling for den2
154         b2 = torch.zeros_like(x)
155     else:
156         b2 = (grid_local[i+d+1] - x) *
    ↪ basis_i_plus_1_prev_d / den2
157
158     # The inplace copy operation was the source of the
    ↪ autograd error.
159     # By using cloned inputs for b1 and b2, the original
    ↪ 'basis' tensor's
160     # versions are not an issue for *their* gradient
    ↪ computation.
161     basis[i, d, ...].copy_(b1 + b2)
162
163     return basis[:, self.degree, ...]
164
165     def forward(self, x: torch.Tensor) -> torch.Tensor:
166         """
167         Computes the forward pass of the KANConv2d layer.
168         """
169
170         # First, figure out the input/output dimensions
171         batch_size, _, height, width = x.shape
172         x = F.pad(x,

```

```

173         (self.padding[1],
174         self.padding[1],
175         self.padding[0],
176         self.padding[0]))
177 out_height = (height + 2 * self.padding[0] -
178 ↪ self.kernel_size[0]) // self.stride[0] + 1
179 out_width = (width + 2 * self.padding[1] -
180 ↪ self.kernel_size[1]) // self.stride[1] + 1
181 output = torch.zeros(
182     batch_size,
183     self.out_channels,
184     out_height,
185     out_width,
186     device=x.device
187 )
188
189 for i in range(out_height):
190     for j in range(out_width):
191         patch = x[:, :,
192             i*self.stride[0]:i*self.stride[0]+self.kernel_size[0],
193             j*self.stride[1]:j*self.stride[1]+self.kernel_size[1],
194             :, :]
195
196         # Evaluate the beta function with weights
197         beta = F.silu(patch)
198         beta = beta.unsqueeze(1).repeat(1,
199 ↪ self.out_channels, 1, 1, 1)
200         beta_weights =
201 ↪ self.beta_weights.unsqueeze(0).repeat(batch_size,
202 ↪ 1, 1, 1, 1)
203         beta = beta_weights * beta
204         beta = beta.permute(1, 0, 2, 3, 4)
205
206         # Evaluate the B-spline basis functions
207         basis_values = self.b_spline_basis(patch)
208
209         # Extend all the shapes to be compatible

```



```

204         coeffs = self.coeffs.unsqueeze(2).repeat(1, 1,
    ↪ batch_size, 1, 1, 1)
205         basis_values = basis_values.unsqueeze(1).repeat(1,
    ↪ self.out_channels, 1, 1, 1, 1)
206
207         # Compute the linear combination of the basis
    ↪ functions
208         splines = torch.sum(coeffs*basis_values, dim=0) #
    ↪ [batch_size, out_channels, in_channels,
    ↪ kernel_size[0], kernel_size[1]]
209         spline_weights =
    ↪ self.spline_weights.unsqueeze(1).repeat(1,
    ↪ batch_size, 1, 1, 1)
210         splines = spline_weights * splines
211
212         # Find sum of the splines and beta values
213         activations = splines + beta
214
215         # Finally, compute the output part of the convolution
216         result = torch.sum(activations, dim=(2, 3, 4)) #
    ↪ [batch_size, out_channels, in_channels,
    ↪ kernel_size[0], kernel_size[1]]
217         result = result.permute(1, 0)
218         output[:, :, i, j] = result
219
220     return output

```